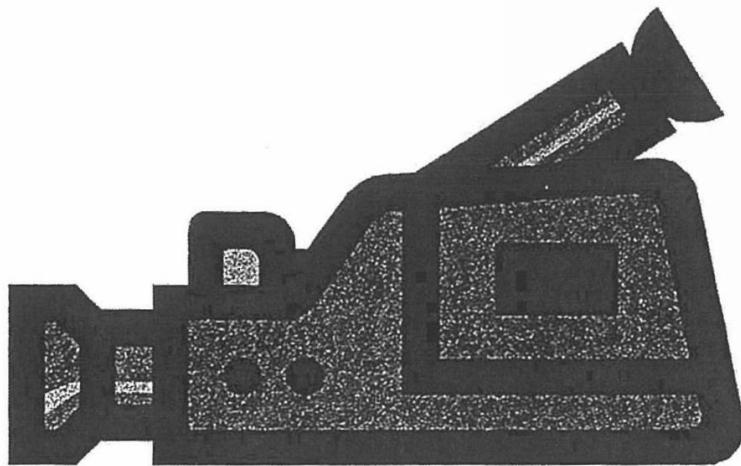

Kinoens barndom og historie
sett fra
Robert Halvorsen sitt ståsted og
nedtegnet av ham.

Til Kommualdirektør for kultur

Kinoens barndom og historie sett fra Robert Halvorsens ståsted

Dramens mangeårige kinosjef Robert Halvorsen har i en alder av 88 år presentert en miniutgave av kinoens historie med bakgrunn i hans omfattende engasjement i kinodrift både som privat kineier, kommunal kinosjef i Drammen og som medlem av styrer, råd og representantskap i statlige og kommunale organer.

Robert Halvorsen har valgt en beskrivende form og unngått å gå dypere inn i de tildels kontroversielle synspunkter og valg av løsninger som preget debatten innen kino- og filmbransjen i de årene han var aktivt med i sentrale styrer, råd og utvalg, men alle som kjente Robert Halvorsen fra den tiden, vil huske hans mange konstruktive og positive utspill. For Drammens vedkommende vil jeg nøye meg med å hente fram hans planer om nytt kinosenter på Strømsø, som trolig ville ha løst byens kinoproblem for årtider framover, om de var blitt fulgt. Mange vil kanskje savne Robert Halvorsens synspunkter på de løsninger som ble valgt både sentralt og lokalt.

Manuskriptet er i stor grad basert på Robert Halvorsens hukommelse, med de fallgruber dette kan innebære, men jeg tror det skal bli vanskelig å finne vesentlige erindringsfeil å henge seg opp i.

Manuskriptet tar også for seg Robert Halvorsens arbeide med å sikre ettertiden filmopptak av lokale begivenheter i Drammen og omland. Bakgrunnen for dette engasjementet er også byhistorie, ukjent for de fleste av dagens kulturpolitikere. Også hans arbeide med "Kinoenens barnetime" og hans arbeide med "Barnekinoen" er historie vel verd å ha dokumentert for ettertiden.

Jeg håper manuskriptet vil interessere Kulturetaten i Drammen, ikke bare som arkivsak, men som en dokumentasjon som kan publiseres ihverfall til Kulturkomiteens medlemmer.

Kopi av manuskriptet og dette følgebrevet blir sendt ordgører og kinosjef.

Drammen 4. januar 2000

Egil B Fonn

KOMMUNENES FILMCENTRAL A/s

Robert Halvorsen
Bacheparken Bo- og Servicesenter

3000 Drammen

Oslo, 9.3.2000

Kjære Robert,

Egil Fonn har vært innom med en kopi av "Kinoens barndom og historie".

På bakgrunn av det arbeidet jeg selv har bak meg med filmbyråenes historie - hvor jo du var en viktig kilde - var jeg selvsagt spesielt interessert i å lese hva bransjens virkelige veteran hadde å berette. Og jeg ble ikke skuffet! Det er rent utrolig hva du husker. Jeg hadde stor fornøyelse av å lese alt du hadde skrevet, men særlig det som gjaldt dine første år i bransjen.

Takk for hyggelig lesning. Skriftet ditt vil få sin selvsagte plass i KFs historiske arkiv.

Med vennlig hilsen,

Ole Disen

Første gang på kino.

Min første filmopplevelse fikk jeg 5 år gammel på Kongsberg nye kino som stod ferdig i 1916. Den gang var det to kinoer i Kongsberg. «Gamlekinoen» må vel ha vært fra tidsrommet 1905-10. Den lå i en bygning der hvor Grand hotel i dag står. Disse to kinoene var private. Kommunal kinodrift ble først startet i 1930.

Så over til den første filmen jeg så. Det var en indianer film med cowboyhelten William S`Hart i hovedrollen. I disse fjerne år ble filmene vist i flere avdelinger, vanligvis med en ukes mellomrom. Ikke ulike de mange TV seriene vi fores med i dag. Det jeg husker fra min første film var cowboyene i krig med indianere. Sluttscenen var så vidt jeg husker at William S`Hart hang i en fjellskrent med en brusende foss under seg. Han holdt heltinnen i armene, etter at han hadde reddet henne fra indianernes fangenskap. Høyt over dem stod en indianer med spent bue, pekende mot dem, og med et stønn fra den fullsatte salen, kom det en tekst hvor det stod «Fortsettelse følger neste uke»! Mitt første kinobesøk kostet 10 øre.

Selv om det ble innført filmsensur i 1913, så var det ikke om den var tillatt for barn, men mer for å forby filmen i sin helhet eller å klippe enkelte scener.

Som skrevet var jeg 5 år da jeg så min første film i Kongsberg. Opprinnelig kom jeg fra Oslo, hvor jeg ble født 25. april - 1911. Min mor og far skilte seg da jeg var 2 år, og min mor ble gift påny og flyttet med sin nye mann til Kongsberg i 1913.

Min mor døde i den store epidemien som herjet over hele Europa i 1918, og som ble benevnt «Spanskesyken».

Jeg hadde så vidt begynt på folkeskolen, men senhøstes 1918 kom min far og hentet meg. Han var ikke gift da, så jeg ble plassert på det private guttehjemmet Herman Franches guttehjem. Det holdt til i en murgård i Kirkeveien, rett over inngangen til Vigelandsanlegget. Jeg begynte da på Majorstuen skole, men ikke mange månedene etter ble guttehjemmet flyttet ut til den gamle herregården Wøyen i Bærum, like i nærheten av kirken. Wøyen var en gammel storgård med aner tilbake til middelalderen. På Wøyen var jeg til 1921, og jeg gikk i ca. 2 år på Skui skole. Til skolen var det vel nærmere 5 km å gå. Vanligvis på landsbygda gikk en annenhver dag på skolen. De dagene vi ikke gikk på skolen, var det full arbeidsdag på gårdsbruket, både utendørs eller husarbeid innendørs.

På gårdsbruket var det å være med på åkeren, luke og tynne ut i grønnsakene eller potetopptaking. Den fineste jobben utendørs var å gjete kubølingen. Det var å følge den ut på gressgangene etter melkingen om morgenen, for så å passe flokken på over 50 til en fulgte den hjem om kvelden. Denne gjeter jobben er bare et hyggelig minne. Kuene holdt seg stort sett i ro på de store gressgangene, så en kunne bare ligge under et tre å drømme og slappe av.

Innen dørs var en av oppgane og ligge på knærne å skrubbe og vaske nedslitte, umalte tregulv og trapper. Ellers var det annet husarbeid, oppvask, oppreding av senger og ellers også innimellom å gjøre lekser.

Dette arbeidet som vi måtte utføre, var vel ikke annerledes enn unger på landet måtte være med på. Så selv om jeg var en guttunge som jobbet der fra jeg var 8 til 10 år, tok jeg ikke noe skade av det.

Betjeningen innendørs på hjemmet var kvinner, som vi kalte for «tante». De var snille og hyggelige mot en gutteflokk på ca. 30 i alderen 7 - 15 år, og de hadde sikkert ikke noen lett oppgave.

Wøyen guttehjem var et privat drevet hjem. Foreldrene måtte betale fullt ut for oppholdet, og også holde guttene med klær. Om hjemmet var en stiftelse er jeg ikke sikker på. Men det var en pastor Egede - Nissen som stod ansvarlig for hjemmet, for øvrig stod visstnok hjemmet under beskyttelse av dronning Maud.

Mitt opphold på Wøyen var i de vanskelige årene etter første verdenskrig. Matstellet var ikke av beste kvalitet, mildt sagt var det ganske dårlig! Om vi ikke var direkte underernærte, så var vi ikke langt unna. I 1921 som 10 åring, veide jeg ca. 21 kg.

En søndag på vårparten i 1921 satt en av «tantene» og leste Ørebladet, en dagsavis i daværende Kristiania. Fra personalia spalten, fortalte hun at min far hadde giftet seg.

Kort tid etter ble jeg tatt ut fra Wøyen og fikk nytt hjem sammen med min far og hans nye kone. De bodde i Wilsesgate i Oslo, og tvers over gaten lå Møllergaten skole, som jeg gikk på fra 3. Til 5. klasse. Den gangen kunne en fra 5. klasse gå over til 4 årig middelskole, Men for å kunne oppnå dette, måtte en ha beste karakter i norsk og regning. Orden og oppførsel måtte også være bra.

Høsten 1923 startet jeg på Frogner middelskole. Der gikk jeg bare ett år. Mine foreldre kjøpte en villa på Rognerud, tett ved der drabantbyen Manglerud-Ryen i dag ligger.

Året på Frogner hadde jeg virkelige prominente personer som lærere. I gymnastikk hadde vi kaptein Østgård som lærer. Han var som kjent kronprins Olavs adjutant. Senere ble Østgård en ledende skikkelse i norsk skisport. I sløyd hadde vi kong Håkons adjutant, Heyerdahl - Larsen. Offiserer på den tiden hadde en heller elendig avlønning, så de tok derfor sivilt arbeid som lærere. I religion hadde vi den legendariske speiderlederen i Norge, Gassmann.

På Rognerud bodde jeg i 3 år. Her gikk jeg på Østre Aker kommunale middelskole.

Som 14 åring startet så vidt min yrkeskarriere. Høsten 1924 og til sommeren 1925 var jeg konfektgutt på Nationaltheatret. Det var den høsten Oskar Braatens kjempesuksess « Den stor barnedåpen» med blant annet Hauk Aabel, Aase Bye og Einar Sissener gikk sin seiersgang.

Jeg husker at under forestillingene kom Oskar Braaten støttet til stakk, anstigende. Det var for å se hvordan publikum reagerte og ikke minst for å se om besøket var godt.

Som barneforestilling gikk da for første gang Brandts legendariske eventyr «Reisen til Julestjernen», som er like populær i dag som den gang og som også er innspilt som fargefilm.

Vi var 7 konfektgutter som ambulerte rundt i teateret. Vi var prosent lønnet med 7 % av salget. Det beste salget hadde vi oppe i Amfi og i orkesterplass. I 2. losjerad var salget dårlig. For der var publikum bare kommet for å se teaterkunst og de var meget litterære.

En av de andre guttene som jeg ble god venn med var Leif Juster. Han gikk senere over som kjent til Chat Noir som påkleder og statist.

Det er mye en kunne fortelle fra Nationaltheatret. Men det er jo mitt arbeid i film og kinoverden gjennom 54 år jeg så godt jeg husker, vil prøve å gi et bilde av.

13 år i filmbyråttjeneste.

En onsdag i midten av februar i 1927 startet jeg som volontør (finere ord for visergutt) i Metro Goldwyn Mayer.

I slutten av tyveårene og langt ut i 30 årene, var det stor arbeidsledighet i Norge. Det å få arbeide, da hørte en til de heldige... En søster av min pleiemor var den som hjalp meg. Hun var kasserske på den privateide kinoen, Kino-Paleet, som lå på grensen mellom Oslo og Aker. De som eide kinoen var trioen Karl Hals Olsen, Fredrik A. Krogh og Arnfinn Hejer. Disse tre hadde også agenturet for utleie av M.G.M.'s filmer i Norge. Sverre Dulin var disponert for Kino-Paleet.

Det å være yngstemann i M.G.M. der fikk jeg et grunnlag i alt det jeg måtte stå for. Det er noe jeg har hatt glede av resten av livet. ...

Kontortiden var fra 9 til 16 alle hverdager i uken. Lønnen jeg fikk var faktisk meget god. Jeg startet med hele 30 kr. i uken. Dette var en like god lønn som det fagarbeidere i industrien fikk.

De plikter jeg var tillagt, gjorde at det var sjelden jeg var ferdig før kl. 18.30. Overtidsbetaling var et ukjent begrep.

Etter hvert som filmene ble gjennomsett av filmoperatørene, var det jeg som stod for pakkingen av disse, sammen med reklamemateriellet, for deretter å sende pakkene til kinoene.

Neste fase var å ekspedere filmpakkene til de ulike godsekspedisjoner på Østbanen og Vestbanen. Likeledes til ulike skipsekspedisjoner og også til rutebiler som gikk til kinoer i nabokommunene, og naturligvis til Oslo kinoene.

Det å få ekspedert alle filmpakkene var ofte et kappløp med stengetiden på de ulike godsterminaler som hadde ulike stengetider. Jernbanen tok en til slutt for de stengte først kl. 18. Når filmene ble returnert fra kinoene måtte en naturligvis hente dem. Riktignok ble de fleste returnert av jernbanens godsbiler. De øvrige pakkene måtte hentes. Hvorledes foregikk disse forsendelsene til og fra kontoret? Jo, det var med en dra kjerre. Når en vet at en filmpakke veier mellom 18 og 25 kg var det ikke sjelden en hadde en last på 200 kg. Jeg glemmer ikke en vinterdag i 1928 med gatene fulle av snø. Jeg hadde vært på bryggene under Akershus og hadde en fullastet kjerre. Fra Tordenskjoldstatuen ved Rådhusplassen er det en bakke opp Rådhusgaten. Der lå jeg nesten tverrkroket og dro oppover gaten og folte meg som pramdragerne i Volgas sønn.

Tilbake til kontoret.

Da jeg begynte i 1927, holdt vi til i 3. etasje i Prinsensgate 7, som tilhørte Fellesbanken. Banken trengte mer kontorplass, så etter ett år flyttet vi opp til 4. etasje. Innendørs lærte jeg mye som hadde med film å gjøre. Ganske snart lærte jeg å reparere film.. Allerede etter noen få måneder var jeg lært opp til å betjene for kinokunder, kinomaskinene. I maskinrommet var det 2 filmfremvisere. Dette så en kunne vise filmene uten pause. Aktene var den gangen 300 m. og med en spilletid på 10 min. Så en måtte være kvikk til å ta ut og sette inn aktene i maskinene så filmen skulle bli vist uten stans. Da vi noen få år senere fikk lydfilm, vokste oppgavene.

Mer om dette senere.

Ved siden av å gjennomse og reparere filmkopiene, måtte vi i stumfilmens dager skifte ut de utenlandske tekstene med norske tekster. Det var først i 1929/30 vi fikk lydfilm til Norge. I en spillefilm kunne det være fra 200 til 300 tekster som skulle skiftes ut. Den kjemiske filmcemenen vi brukte, gjorde at en fikk adskillige vannblemmer og slåss med. I dag har en skjøteapparater når en film skal repareres, så påkjenningen på hendene er borte.

Ved siden av det utenlandske reklamemateriellet, lagde vi i Norge også egne klisjeplakater, ofte med stor kunstnerisk kvalitet. Disse ble som oftest trykket i opplag på 250 plakater. For å få pakket inn disse plakatene, måtte de brettes. Noe en brukte eventuell fritid til.

En oppgave en også måtte lære seg å utføre, var fortolling av film og reklame som en fikk fra utlandet. Fra speditøren mottok vi bare kort melding om at en forsendelse var kommet. Hos speditøren måtte vi så fylle ut diverse dokumenter. Derfra gikk veien til tollboden som for gods fra USA som befant seg i Arsenalet, en bygning på Akershus festnings område. Her måtte en finne frem til filmene og hvor reklamestoffet befant seg. Godset kom i trekasser og filmkopiene lå i en foret blikkemballasje i trekassene. Når godset var funnet, var det å vente på en ledig tollfunksjonær. Kassene måtte åpnes og innholdet kontrolleres og veies. Etter visse satser ble så tollens utregnet og betalt.

Ferdig med dette var det så å laste på drakjerren og returnere med lasset til kontoret.

Jeg husker en gang jeg synes det var vel mye å ta med på kjerren. Derfor tok jeg en telefon til kontoret med bønn om å få leie en lastebil. Noe som ble blankt avslått. Du har kjerren, last opp den og kom! Etter et par år ble for øvrig dette arbeidet overført til et spedisjonsfirma. Men jeg hadde lært meg å være en fortoller!

Etter ett år fikk jeg pålegg til forti kroner i uken. Dette var i 1928.

La meg komme noe inn på filmbyrået M.G.M som da jeg ble ansatt var et agentur som de tre forannevnte herrene hadde. De hadde også utleie av europeisk film. Men året etter, i 1928 ble M.G.M. omdannet til en amerikansk filial, og Sverre Dulin ble direktør for filialen, og de tre herrene trakk seg ut. La meg for øvrig presentere dem litt nøyere. Hals-Olsen var sønn av den kjente komponisten Ole Olsen og var også i slekt med Brdr. Hals pianofabrikk. Krogh var medeier av Viking gummifabrikk i Nedre Eiker og Rena kartong fabrikk . Disse to hadde sitt kontor i M.G.M. For Krogh hadde jeg i slutten av uken å gå i banken å ta ut kr. 20 000,- som var ukelønnen til de ansatte på Viking gummivarefabrikk på Mjøndalen. Heje var formann i styret, men han var direktør for Agra margarinfabrikk og samtidig medeier av Saga kino i Arendal. Heje dro for øvrig senere til Sverige og var medeier av Sandrew kjeden.

Faktisk så tilhører jeg første generasjon filmarbeidere etter filmpionerne i Norge. En av dem jeg husker godt, var Hugo Hermansen. Han hadde eid kinoer i daværende Kristiania og rundt om i Norge, og også en kort tid eid kino i Drammen. Da jeg ble kjent med ham, drev han et firma som het Cinema som stod for produksjon av stumfilm tekstene. Dette var en god økonomisk forretning.

Av kinobestyrere ble vi godt kjent med mange av dem som møtte opp på kontoret for å leie film. En av dem jeg ofte kom i kontakt med var daværende kinobestyrer i Drammen, Borgersen. Han kom fast hver tirsdag til Oslo for å bestille film, og ikke minst hadde han med seg en struttende lommebok for å gjøre opp filmleien. Borgersen var opprinnelig kolonialkjøpmann. Han startet i sin tid og drev Kosmorama kino ved Bragernes torg i Drammen. I 1917 ble kinoene i Drammen kommunale og Borgersen ble ansatt som kinobestyrer.

Til et skirenn vi i filmbyråene arrangerte i 1927, satte Borgersen opp et sølvbeger. Dette skulle gå til yngste deltager. Det var det jeg som var!

I 1928 inngikk vi kontorfellesskap med Foxfilm. Direktør var Thorvald Isdahl og filmsjef var Osvald Olsen (far til Sælenbrødrene i Europafilm)

Fox hadde også egen kasserer og bokholder. Distribusjon og filmgjennomsyn stod M.G.M.'s lagerpersonale for, og som jeg tilhørte.

Isdahl var i 1928 nettopp ferdig med den norske filmen «Bergenstoget plyndret i natt».

Isdahl og Olsen kom begge fra Bergen. Olsen var for øvrig bror til Guttorm Olsen, Bergen Kinematografers sjef. Kinobestyrer fru Borghild Thorstensen i Tønsberg var forresten også søster med disse to herrene.

M.G.M.'s filmsjef var da jeg ble ansatt Max Aaeng, dette var han helt til han gikk over til Triangelfilm omkring 1940.

I kontorstabten til M.G.M. var ansatt et geni på filmteknikk. Hans navn var Oskar Ertnes. Da lydfilmen kom, var det slutt med å skjote inn tekster. Replikkene ble fremført muntlig til filmen, og det kan sammenlignes med et teaterstykke. For at et ikke språkkyndig publikum også skulle få med seg replikkene, måtte disse preges inn på samme måte som det vi har i dag. Ertnes fant her opp en kjemisk prosess slik at tekstene ble preget inn på filmene. Det er det samme prinsippet en i dag følger med teksting av kinofilm.

I begynnelsen av tredveårene dro Ertnes til Sverige og startet et tekstlaboratorium der.

For M.G.M. ble jeg brukt til en reklamejippo for å lansere «Kanonfotografen» med den kjente filmkomikeren Buster Keaton i hovedrollen. Filmen ble satt opp på Sirkus Verdensteater det lå der Rådhuskvartalet befinner seg i dag.

For å reklamere for filmen, ble to av oss på ettermiddagen sendt ut. Jeg utstyrt med et gammelmodig filmkamera og følgesvennen med reklamekort. Jeg sveivde i vei med kameraet og reklamekortet ble delt ut med oppfordring om å se seg selv igjen på kinoen. Mottakerne av kortene var rimelig tvilende. Men «Kanonfotografen» ble en kjempesuksess!

Det gikk mange år før man tok inn mer enn en kopi av en film. En gang hadde M.G.M. en film som skulle samkjøres mellom Admiral Palads som er nåværende Eldorado. Denne tilhørte Oslo kinematografer og den privateide Kino - Paleet. For å få denne samkjøringen til, måtte forestillingstidene forskyves. Jeg tror det var med en halv time. Hver akt tok 20 minutter. Når akten var spilt på den ene kinoen, var det å hive seg inn i bilen og frakte den til neste kino, og så returnere den igjen ved neste adkomst.

Den som stod for bilkjøringen var Bjarne Olander. Han var da ansatt i Oslo kinematografer. Jeg var den som sto for løpingen med filmspolene fra maskinrom til maskinrom. Det var en nervepirrende opplevelse i den tiden dette varte, men vi klarte det uten avbrudd i forestillingstidene.

Bjarne Olander og jeg gikk for øvrig ett år i sammen og tok videregående engelskundervisning. Det var en godslig og noe eldre Oxfordutdannet lærer ved navn Hansen. Han bodde i en knøttliten leilighet i Handelsbygningen på Drammensveien. Vi fikk en god leksjon i god Oxforduttale.

Olander ble etter krigen filmsjef og senere direktør for Universal film.

I begynnelsen mens jeg arbeidet i M.G.M. opplevde jeg Greta Garbos første amerikanske film. Det var «Fristerinden», sammen med førsteelskeren og stumfilmstjernen John Gilbert. Denne filmen ble en kjempesuksess og la vel grunnlaget for Greta Garbos enestående karriere. John Gilbert gikk det ikke så bra med. Han forsvant da lydfilmen kom. Grunnen var så enkel at stemmen hans var ubrukbar og han var vel heller ingen teaterskuespiller.

Andre mektige filmer jeg kan huske fra mine tidligste år var den tyske storfilm «Metropolis» med Brigitte Helm, og ikke minst filmeposet «Ben Hur» med Ramon Navarro. Denne filmen var for øvrig i farger. Men filmkopien var et mareritt å reparere.

I 1929 måtte vi igjen på flyttefot. Fellesbanken trengte mer plass og vi måtte ut. Veien var ikke lang. Det var rett rundt hjørnet til Dronningensgate. Her ble vi også relativt kort tid. Etter ett par år gikk flyttelasset til øverste etasje i Horngården ved Egertorget.

Tidligere har jeg nevnt at jeg også var kinomaskinist i prøverommet. Da lydfilmen kom, ble den presentert i to systemer. Det ene var med store grammofonplater med en akts spilletid. Det andre systemet var med lydspor direkte kopiert inn på filmkopien. M.G.M. hadde platesystemet fra 1929 til begynnelsen av 30-årene. Fox hadde lydsporet på filmen. For øvrig det systemet som med adskillige forbedringer, er det vi har i dag.

Å være maskinist alene og betjene 2 maskiner og 2 platespillere samtidig, var litt av en påkjenning. En måtte synkronisere film og platen og samtidig skifte fra den ene maskinen til den andre. Da måtte en bruke hender og ben for å klare dette.

Et annet problem med film og plater, var at dersom en skulle reparere filmen med å klippe vekk noen bilder, måtte man erstatte dette med sort sladdfilm. Dette for at bilde og lyd skulle gå synkront.

Under den tiden vi var i Dronningensgate, ble jeg nærmest overført til å arbeide bare for Fox film. Ennu mer ble det utvidet da jeg ble lagersjef og også var filmsjefens assistent. Som det siste stod jeg også for utleie til de mange småkinoene vi hadde i Norge. Det var også jeg som skrev ut bekreftelsene og pakksedlene for leieforholdet mellom Fox og kinoene.

I 1933 var vi igjen på flyttefot. Men nå var det Fox film alene som forlot Horngården og etablerte seg som eget firma i Odd Fellowgården i Stortingsgaten 28. Nå hadde firmaet

endret navn til 20 th. Century Fox. Nå ble jeg offisielt flyttet over fra M.G.M. til Fox, og med tittel som lagersjef. Her var Fox til firmaet ble kastet ut av tyskerne i 1940.

Ved siden av å være lagersjef fikk jeg mer å gjøre som assisterende filmsjef. Da direktør Isdahl flyttet til Stockholm og var vel nærmest sjef for Fox i Skandinavia, ble Evald Mathiesen ny direktør. Han hadde da vært et par år filmsjef etter at Osvald Olsen hadde sluttet og startet opp Europafilm. Ny filmsjef ble Harald Lystad.

Årene i filmbyråene var fine og lærerike. Ved siden av det jeg fikk med meg om hvorledes filmbyråene virket, så lærte jeg mye om kinodrift i Norge. Dette spesielt med den kontakt jeg fikk med kinoenes kvinner og menn, det være seg fra de største kinoene til de minste i Norge.

20th Century Fox hørte vel til de ledende filmprodusenter i hele verden. Hvert år tok en inn omkring 30 filmer. Av filmer jeg spesielt husker, var alle filmene med Shirley Temple og detektivserien med Charlie Chan, Alexander Ragtime Band og mange andre store filmer.

I min tid i Fox oversatte jeg også mine første filmer, det var riktignok bare kortfilmer. Likeledes hadde jeg ansvaret for å merke inn på filmene hvor tekstene skulle stå. En som oversatte flere filmer for Fox, var den kjente forfatteren Nordahl Grieg. Da det var jeg som merket disse filmene, kom jeg derfor i kontakt med ham. På meg virket Grieg som et meget beskjedent og hyggelig menneske.

En annen jeg også fikk hilse på og faktisk fotograferte for pressebruk var Sonja Henie. Etter sine Olympiske triumfer ble hun etter Tysklandsolympiaden i 1936 engasjert av Fox. Jeg hilste på Sonja Henie før hun fro til Hollywood og da hun kom tilbake. Før hun forlot Norge virket hun på meg som en norsk ungjente, litt blyg og unnskyld, litt blubbete!

Da hun kom tilbake ca. ett år etterpå, var det en ung og vakker Hollywoodstjerne. Hennes første film «Skøyteprinsessen» ble en stor publikumssuksess og flere fulgte etter.

Vi nærmer oss nå storkrigen, og her husker jeg en film som latterligjorde og ironiserte nazismen i Tyskland. Det var en spionthriller og her ble de tyske nazioffiserene fremstilt temmelig stupide (noe de i ettertid beviste at de var). Denne filmen falt tyskerne tungt å fordøye. Fox ble faktisk tvunget til å klippe diverse scener i filmen. Klippingen ble min jobb, og jeg dro ofte på smilebåndet over klippene vi måtte ta.

Vi er nå kommet til 9. April 1940. Jeg ble vekket grytidlig om morgenen av Mathiesen. Han fortalte om tyskernes overfall på Norge, og ba meg snarest å komme ned på kontoret. Vi hadde ikke hørt flyalarmen som gikk midt på natten.

På veien ned fra Sinsen, hvor jeg bodde, så jeg de første bombeangrepene mot Fornebu. Nede i sentrum så jeg de første tyske soldatene marsjerende ned over Karl Johan.

20 th. Century Fox sin levetid under tysk okkupasjon ble meget kortvarig. Allerede i begynnelsen av mai ble vi som det første amerikanske filmbyrå, stengt. Dette til tross for at vi en av de første dagene etter 9. April mottok telegram fra USA's utenriksminister Cordell Hull. Her forsikret han at vi var trygge i vårt arbeide.

Mitt siste arbeide som filmbyråansatt, var at jeg ut på sommeren 1940 fikk et fortvilet rop om hjelp fra Mathiesen. Tyskerne hadde overtatt Odd Fellowgården og Fox måtte ut av filmhvelvet med ca 2 tonn nitratfilm som måtte fjernes. Mathiesen hadde forgjeves forsøkt å finne lagerplass og spurte om jeg kunne hjelpe. Det gjorde jeg ved å lagre filmene i et kjellerrom i vår villa. Samme rom som var vårt bomberom!

Disse filmene var lagret ca. ett år hos oss. Da kom tyskerne og beslagla hele lageret. Glade var vi. For under den tiden vi hadde filmene, hadde vi stadig vekk tyske biler på besøk, som hentet film for visning for seg selv.

Fra dette så over til Golia kino.

Privat kinodrift.

I årsskiftet 1934 - 35 leste jeg i en Oslo-avis at på Golia Ø. Aker var det under oppførelse et velhus Salen, her regnet en med at det også kunne fungere som kino visse dager i uken.

Dette avisinnlegget medførte at jeg skrev til velhus - styret, og meddelte at jeg var interessert å stå ansvarlig for kinodriften. Glad ble jeg da jeg fikk et positivt svar. Med filmbakgrunn vurderte de antagelig at jeg ville kunne greie oppgaven med å drive kino, til tross jeg ennå ikke var fylt 24 år..

Så var det å planlegge og anskaffe nødvendig kino-utstyr. Her kan en si at tilfeldighetene spilte enn. Jeg får lage et lite sidesprang. Det var så at jeg hadde en gammel transportabel kinomaskin, bare for stum-film. Med dette apparatet fikk jeg via Lunde film som eide en rekke gamle to-akter, deriblant flere av Chaplins komedier, oppdrag i å vise dem i foreningstilstelninger. En dag i romjulen 1935, hadde jeg vist film på en juletreffest i Sollihøgda kapell. Arrangøren var ansatt hos Løvenskiold. På bussen hjem traff jeg Hans H. Knudsen. Han hadde vært ute på en kinoteknisk installasjon, antagelig på Hønefoss. Vi var

noe kjente fra tidligere og jeg fortalte jeg skulle starte kino på Golia. Dette prosjektet var Knudsen interessert i å være med på. Han hadde nettopp overtatt agenturet for salg av Bauer Kinomaskiner. Selv hadde Knudsen i sitt arbeid som elektriker, startet med å lage forsterkere og lydholder for lydfilm. Han hadde allerede solgt og installert flere slike lydanlegg. Knudsen fikk oppdraget, og Golia Kino er faktisk det første komplette kinoanlegget han hadde. Hele anlegget kostet noe over kr. 5.000,-. Mitt kontante bidrag var på kr. 500,-.

Før jeg går videre, vil jeg fortelle en pussig opplevelse jeg hadde under fremvisningen av Chaplin- komediene på Sollihøgda kapell. Lokalet var jo ikke beregnet for filmfremvisning. Jeg plasserte fremviseren på galleriet foran orgelet og lerretet foran altertavlen, - noe profant kanskje. Noe jeg snart fikk erfare. Sognepresten het Lunde, og under visningen av den første to-akteren, dukket sogneprestens bror opp, som viste seg å være Oslobiskopen Lunde. Under spisepausen uttrykte han si misnøye over for sin bror. Men han ga nå tillatelse til at jeg også kunne vise den neste Chaplin - toakteren. Den som moret seg mest lot til å være biskopen. Både bror og jeg fikk tilgivelse. Vi solgte nummererte billetter.

Så tilbake til Golia kino.

Den 10. Mai 1935 kunne jeg og min kommende kone Anna, åpne dørene og spenningen var stor, ville befolkningen innfinne seg. Besøket var tålelig bra. Fra åpningen den 10. Mai hadde vi forestillinger hver fredag og søndag. Vi tok sommerferie fra slutten av juni og startet opp igjen i august. Da tok besøket seg stort opp. Golia kino tok de første årene 250 seter og etter noen år ble den bakre delen av salen utvidet, så det ble plass til 280 seter.

Unnskyld et lite sidesprang. 13. Juli 1935 ble jeg gift med min Anna. Det ble starten på et over 62 års lykkelig ekteskap. I hele mitt liv i film og kinoverden har hun stått meg bi. Vi drev kino fredag og søndag. Programmet var 2 voksenfilmer og barnefilm hver søndag ettermiddag..

Golia var naturligvis bare reprise - kino. Filmene fikk vi ikke vise før et halvt år etter siste reprise kino i Oslo. Men dette skulle vise seg ikke betyde så mye. Når vi hadde filmene på programmet, virket de nesten som nye igjen for vårt publikum. De visste at vi prøvde bare å vise storsuksessene, og vi fikk inntrykk at befolkningen i denne delen av Ø. Aker gjerne ventet. Billettprisen vi tok var kr. 1,- for voksne og kr. 0,50 for barn. Etter et par års tid, fikk vi faktisk krav fra noe som het filmbyråenes sammenslutning at vi måtte heve billettprisen med 25 øre til kr. 1,25, den samme pris som reprise kinoene i Oslo tok. Golia kino skulle vist nok virke konkurranse hemmende mot Oslo!!

Hva slags film fortrakk befolkningen i Ø. Aker? Naturligvis satte de pris på alle publikumssuksessene den gang. Vi hadde en rekke sang og musikk filmer, slik som «Giglifilmene». «Det hendte i mai» og «Rose-Marie». Disse med Jeanette MacDonald og Nelson Eddy. Så hadde vi de hyggelige familiefilmene med Shirley Temple og en rekke andre storfiler med Greta Garbo. Men vi hadde som en av de få kinoene i Norge, et meget godt besøk på de franske kvalitetsfilmene, bl.a med Jean Gabin i «Tåkekaien». I Oslo var det faktisk bare 3 kinoer disse franske filmene trakk et større publikum. Det var på daværende Casino kino, nåværende Kinoteateret., Ullevål kino og Lille Golia kino. Utover i Norge var publikumsbesøket heller dårlig på franske filmene som i dag betegnes som filmens mesterverk.

La meg fortelle en skremmende opplevelse vi hadde med en filmvisning. 20th Century Fox hadde laget en historisk dokumentarfilm av revyopptak faktisk helt tilbake til århundreskiftet og frem til Hitlers overtagelse av Nazi Tyskland, og med et skremmende spørsmålstegn for fremtiden.

Denne filmen mente jeg måtte være en fin historie informasjon til elevene på Østensjø skole. Jeg kjente overlærer Evje og tilbyr å lage en ekstrarfilmvisning for 5. til 7. klasse. Salen var full og foran forestillingen fortalte jeg om hva de skulle få oppleve bl.a fra 1. verdenskrig når de så soldater ble drept, så var det virkelighet, og ved krigsskip som sank, og hvor 1000 druknet. Likeledes sa jeg noe om Hitlers herjinger i Tyskland, med jødeforfølgelser og konsentrasjonsleire som en begynte å få kjennskap til i 1937. Stor ble derfor vår forskrekkelse da elevene hylte av begeistring over krigens redsler og til slutt skrek Heil Hitler. Jeg skal gi dem Heil Hitler forsikret en oppbragt overlærer etter forestillingen. Det var første og siste gang jeg forsøkte meg på å vise en dokumentar film som skolekino.

Årene gikk sin gang. Besøket holdt seg på et stabilt og bra nivå. Mørke skyer begynte å dra seg over Europa og den 2. Verdenskrig startet 1. Sept. 1939. Vi trodde vel at Norge på samme vis som storkrigen 1914 - 1918, skulle være nøytrale og bare være en tilskuer til krigens redsler. Men vi fikk også vårt. 9. April kom og som jeg under fortalte om i mitt kapittel om filmbyråene.

To uker etter invasjonen startet kinoene igjen, dog med nølende besøk. Foreløpig hadde vi et rikholdig filmtilbud. Men som har skrevet, ble 20th Fox det første amerikanske som ble stengt av tyskerne og etter hvert stengte M.G.M Paramount, United Artists, Warner og i

1941 ble Universal som det siste av amerikanerne lukket. Hva hadde vi så å velge i? Jo, det var svensk, dansk, fransk, italiensk, og andre land tyskerne kontrollerte. Naturligvis kom det også et økende antall tyske filmer på markedet. Så må vi ikke glemme de norske filmsuksessene fra annen halvdel av trettiårene, Fant - Gjest Bårdsen - Torres Snørtevold og En herre med bart. De norske filmene ble til stadighet fremført hvert eneste år. Hva så med de tyske filmer vi ble tvunget til å vise. På Golia kino var ukeprogrammet 3 filmer. De tyske filmene som vi ble påtvunget, ble vist fredag og lørdag på første forestilling og som oftest nesten uten publikum. De andre filmene ble vist på de øvrige forestillingene. Om søndagene åpnet billettsalget kl. 16 og kl. 17 var alle billettene til alle tre forestillingene solgt. Vi ble fortalt at billetter ble solgt på svartebørs til den mangedobbelte prisen.

Tyskerne produserte omkring 1942 - 43 noen underholdningsfilmer som selv et stort norsk publikum besøkte. Jeg kan nevne Baron Münchhausen og Marikka Rock i en hyggelig musikal. Begge filmene var også i farger.

Under hele krigen var kinodriften på Golia kino usikker. Velhusets styre hadde fått beskjed om at huset kunne bli overtatt av tyskerne, dersom behovet for lasarett ble nødvendig. Men vi unngikk å bli stengt. Av kino publikummet var det tyske innslaget meget beskjedent. Vi hadde fått ordre om at tyske offiserer skulle ha gratis adgang. Men det ble nesten ikke brukt, og de få tyskerne som kom, besøkte bare de tyske filmene.

Med denne usikkerheten tjenestegjorde jeg i Sivilforsvaret. Da de mørke skyene la seg over Europa, ble Sivilforsvaret etablert i Norge omkring 1937. De som var fritatt til militærtjeneste, ble oppfordret til å melde seg. Jeg ble fritatt, ikke på grunn av helsen, men da jeg var på sesjon, ble det store flertall fritatt. Derfor meldte jeg meg og fikk opplæring til å tjenestegjøre som hjelpepoliti. Så fra 9. april var jeg ansatt i Sivilforsvaret. Min arbeidsplass var i Sentralkommandoen, som holdt til i hoved brannstasjonen ved Hammersborg. Jeg ble faktisk ikke permittert før i nov. 1945. Fra 1941 var jeg også med i motstandsbevegelsen og var med i Milorg D 13 Oslo. Fra 7. Mai 1945 tilhørte jeg militærstyrkene og jeg ble dimittert i juli.

Etter dette sidespranget tilbake til Golia kino og mitt relativt korte opphold som kinosjef på Ullevål kino. Da freden kom fikk jeg denne stillingen. Forgjengeren fikk avskjed på grunn av sitt virke i NS. En av grunnene til at jeg fikk denne stillingen var nok mitt engasjement i Norske Kinematografers Landsforening. Om denne organisasjonen skal jeg ta opp i neste kapittel.

La meg også ta med hva kinoene måtte bidra med under krigen.

Filmmannen Leif Sinding, lot seg av en eller annen grunn, blende av tyskernes seiersrike fremmarsj og ble ganske tidlig i 1940 medlem av NS. Snart var han som leder av det Nazi-styrte Norsk film direktorat. Han fikk innført en avgift på alle kinobilletter som skulle danne grunnlag for støtte til norsk filmproduksjon. Nå ble det ikke produsert særlig mange norske filmer under krigen. Så da freden kom i 1945 stod det igjen flere millioner kroner i dette fondet. De første årene etter 1945 ble disse midlene fordelt på en rekke norske filmprosjekter. En må derfor kanskje være takknemlig for den innsats Leif Sinding gjorde for norsk film! Sinding selv sto også for en filminnspilling som het «Selkvinnen». Den ble av en enstemmig presse slaktet og selv refuserte jeg den for oppsetning i Drammen Denne refusjonen gjorde jeg etter prøvekjøring og før den var vist på noen av kinoene.

Norske Kinematografers Landsforening.

De fleste kinoene i Norge var i mellomkrigsårene og flere år etter 1945 eid av ulike organisasjoner og noen kinoer i privat eie. I antall var det mange flere enn de som var kommunale. De kommunale ble i 1917 samlet i Kommunale Kinematografers Landsforbund. Men inntektsmessig så representerte de såkalte private kinoene neppe mer enn 20 % av spilleinntektene.

Hva slags eiere representerte så disse kinoene? Brorparten tror jeg nok var Folkets hus kinoer, eid av enten AP eller av fagorganisasjonene. Så var en rekke kinoer i ulike organisasjoners eie, ungdomslag, idrettslag, ja til og med sanitets foreninger drev kinoer. Det var også en del kinoer som var i helt privat eie. De største her var jo Colosseum, Kinopaleet, Sinsen og Ullevål i daværende Aker Kommune. Ellers var det privat kinodrift i Fana (Bergen), Arendal, Bodø og på Rjukan.

I midten av 30 årene startet man å organisere en landsforening. Jeg ble bedt om å bli medlem i 1937. Jeg husker at formann den gang var Sundet som var kinobestyrer for Folkets hus kino på Strømmen. Han ble senere avløst av Carlsen fra Tofte i Hurum. Landsforeningen vokste ganske raskt og hadde på det meste godt over 100 kinoer som medlemmer. Jeg ble valgt inn i styret som sekretær så vidt jeg husker, i årsskiftet 37/38. Av de større kinoene som ble medlemmer var Sinsen, Ullevål, Bodø og Rjukan med.

En god samarbeidspartner i Landsforeningen var Folkets hus sammenslutningen. Hva var så årsaken til at denne sammenslutningen av såkalte private kinoer ble startet? Det var av faglige interesser, det var å bedre samarbeide med filmbyråene og ikke minst i forholdet

stil «storebror» KKL. Bortsett fra noen av de største kinoene, særlig da i Aker, var de øvrige småkinoene neppe noen trussel for kommunal kinodrift. K.K.L. hadde vel helst sett at all kinodrift i Norge skulle drives av kommune. Men slik var det jo ikke, de fleste kinoene utenfor K.K.L. må en vel si ble drevet i offentlig regi, da de var eid av organisasjoner og foreninger.

Under krigen 1940-45 lå Landsforeningen nede. Men i mai 1945 startet den igjen og da ble jeg ansatt som sekretær og vi hadde eget kontor i Storgaten i Oslo. Det året jeg arbeidet som sekretær, prøvde vi å styrke småkinoenes forhold, både med rådgiving av teknisk art og ikke minst filmorientering. Vi stensilerte en liten trykksak om Landsforeningens virksomhet, særlig da i forhold til filmbyråene. Det var faktisk ikke så lett for de mange småkinoene i Norge å få et noenlunde aktuelt repertoar. Filmbyråene hadde stort sett bare en kopi pr film. Det skulle mye til før man tok flere kopier av samme film. Derfor kunne det ta over året før filmene nådde frem til småkinoene og da ofte i dårlig forfatning, særlig da med filmene fulle av «regnvær».

La meg få komme noe tilbake til ansvaret for driften av de mange ulike foreningskinoene. Den eneste lønnede og fast ansatte var kinomaskinisten. Men den ansvarlige for uttaket av filmrepertoaret, ble valgt på årsmøtet som tillitsvalgt og med tittel av kinobestyrer og vedkommende var ulønnet. Det hendte når kinoen hadde et noenlunde overskudd at årsmøtet innvilget kinobestyreren et lite honorar med noen få hundrelapper. Både i mitt arbeide i MGM og 20th Century Fox, og ikke minst i Landsforeningen beundret jeg disse menneskene som tok på seg oppgaven som ansvarlige for kinodriften. Noe utskifting var det naturligvis, men stort sett så jeg de samme folkene i vervet som kinoansvarlige. I de årene jeg var i filmutleie følte jeg derfor et stort ansvar for å gi et anstendig filmtilbud til alle.

Jeg sluttet i 1946 da jeg ble ansatt som kinobestyrer i Drammen. De årene jeg var med i Landsforeningen, var også lærerike. Du fikk god kjennskap til kinodrift på mange og ulike nivåer og lærte mange slitere som gjorde en stor innsats for den kultur film og kino tross alt representerer, å kjenne.

Kinosjef i Drammen fra 1/4 -46 til 1/5 -81

Sent på høsten 1945 ble stillingen som kinobestyrer av Drammen kinematografer utlyst ledig. Jeg sendte inn søknad for andre gangen. Da Borger N. Borgersen sluttet i 1939, søkte jeg også.

Noe senere på året ble jeg invitert til Drammen, og møtte opp på ordførerens kontor til et intervju. De som foretok intervjuet var kinostyret som bestod av ordfører Karl Gundersen, overrettssakfører Georg Resch og lærer O. P. Bakken. De to første var markante personer innen kommunal kinodrift. Særlig var Resch et begrep innen Norsk Film A/S. Som ordfører i representantskapet, var han en av frontfigurene for bygging av filmateliet på Jar. Han dro bl.a rundt til en rekke norske kommuner og fikk disse til å kjøpe aksjer til prosjektet..

Hvorfor søkte jeg på denne stillingen? Jeg drev Golia kino og var samtidig kinobestyrer for Ullevål kino og samtidig som jeg hadde ansvaret for Norske kinematografers landsforening. Det sist riktignok ulønnet. Dersom jeg sluttet med ovenstående, var jeg tilbudt både å komme tilbake til Fox og jeg kunne også fått stillingen som filmsjef i Filmco. Den gangen hadde jeg ikke lyst til å arbeide med filmutleie. Samtidig kom det signaler om sammenslåing av Oslo med Aker. Det kunne jo få konsekvenser for de private kinoene i Aker. Riktignok hadde jeg ikke stor tro på å få stillingen i Drammen, men håpe kunne en jo!

På et skitreff på Sollihøgda som filmbyråene hadde med danske filmfolk og hvor også jeg var invitert til festen, mottok jeg under middagen et telegram fra betjeningen ved Drammen kinematografer. I dette telegrammet ble jeg ønsket velkommen som kinobestyrer. Glad ble jeg jo, og også noe overrasket over den hyggelige hilsen jeg fikk. Gratulasjonene fra dem som var med på middagen, var overveldende. Det var hovedsakelig filmbyråfolk og jeg ble nå en av deres største kunder, faktisk den 5. største i Norge.

Den 1. april 1946 var min første arbeidsdag.

De kinoer jeg var ansvarlig for var Kino-Paleet (I 1959 omdøpt til Saga) og Paladsteateret. Disse to var i daglig drift. Samtidig ble det vist film i Drammen teater fredag til søndag. Navnet på kinoen her var Biografen. Et navn jeg fikk sløffet noen år senere, det ble da omdøpt til Teateret.

I de første årene etter-1945 var kinobesøket hva jeg vil benevne som enormt. Jeg skal noe senere fortelle om besøket frem til vi fikk fjernsyn og ikke minst da bilsalget ble frigitt. Etter at disse to tilbud ble allemannseie, sank besøket gradvis ned til dagens nivå, som ligger på ca 30% av det høyeste årsbesøk.

Kino-paleet (Saga) ligger i administrasjonsbygget til Drammen kommune og er knyttet sammen med Rådhuset fra 1870. Bygget stod ferdig i 1941. Kinoen hadde 760 sitteplasser

og hadde også lov til å ta 40 ståplasser. Biografen i Drammen teater tok 500 når en brukte de to losjeraden.

Personalet på disse tre kinoene var etter min mening overveldende. Begge de faste kinoene hadde 4 kontrollører hver seg. På grunn av nitratfilmen, måtte det være to kinomaskinister på alle kinoer. Kinopaleet hadde to billettselgere. På biografen var det seks kontrollører og to billettselgere. Renholdet ble ivaretatt av to på Kino-paleet og det samme på Biografen. Paladsteateret greide seg med en renholder. Tar en med vikarer så var staben omkring forti personer. Lønnsnivået var lavt, noe som tilsa at de fleste hadde en bijobb på dagtid. Kinobestyreren var lønnet i lønnstrinn 2 som da jeg startet lå på kr. 9.500,- i året. (Det var en nedgang fra 1945 inntekten for meg på over kr. 5.000. Men nå var jeg sikret en stabil inntekt, og ikke minst en pensjonsordning. Folketrygden fikk vi jo først i 1967.

Filmtilbudet fra filmbyråene var adskillig større enn det reelle behov som kinoene hadde. På det meste kunne vi velge mellom over 300 utenlandske filmer + de norske filmene som ble produsert.

I den første tiden jeg kom til Drammen, ble det på Kino-paleet stort sett brukt 1 til 2 filmer i uken. Kino-paleet hadde en stor kapasitet og kunne i løpet av en uke ha et besøk på 12 til 14 tusen tilskuere. Paladsteateret brukte to voksenfilmer + 1 barnefilm i uken. Biografen hadde naturlig nok ikke behov for mer enn en film pr. uke.

Repertoaret på kinoene hadde et fast mønster. De filmene en kunne vente det største besøket på, ble satt opp på Kino-paleet. Alle norske filmer gikk også her, stort sett med rekordbesøk. Paladsteateret var arenaen for western og kriminalgenren og i tillegg farser og komedier. På 17-forestillingene viste en mest mulig barnevennlig film. På biografen var repertoaret film av en lettere genre, lystspill/sang og musikkfilmer.

Som tidligere skrevet, var besøket overveldende og kinoene gikk nærmest av seg selv. For øvrig landet jeg opp i en pressestrid i mitt første år i Drammen. Journalistene i de to Drammens avisene, ville ha gratis adgang for to personer til alle filmer. Dette ville ikke kinostyret gå med på. Styret mente at bare når journalistene skulle anmelde filmene, skulle de få gå gratis. Det hadde til følge at det i godt og vel ett år, ble filmene ikke anmeldt i Drammenspressen. Begge parter fant ut at man måtte komme frem til en løsning. Resultatet ble at de som hadde journalistkort, kunne bruke dette som adgangstegn. Det samme ble også gjort gjeldende for utenbys journalister. Noe misbruk kunne jeg ikke registrere.

I 1947 fikk vi henvendelse fra Arbeiderforeningen om vi kunne tenke oss å starte kino påny i de gamle lokalene som Perfekt kino hadde drevet i inntil 1941.

Kinostyret ga meg i oppdrag å forhandle med Arbeiderforeningen. For meg var dette et godt utgangspunkt med hensyn til noen tanker jeg hadde gjort meg om en type film som ikke noen av de andre kinoene passet for. Det var hva vi filmfolk kaller for «smale» filmer, eller som jeg ut fra bøkens verden, benevner som litterære og kunstneriske. Disse filmene hadde jeg satt opp på Kino-paleet. Men med kinoens størrelse og med ett heller lite besøk, ble levetiden alt for kort. Derfor fremmet jeg forslag for kinostyret at vi leide lokaler med et repertoar som Gimle kino i Oslo hadde. Dette ble godtatt, og så startet ombyggingen av det gamle Perfekt. Det var ennå rasjonering på byggevarer, men med stor fantasi av arkitekten Boye og ikke minst entreprenøren Markvard Bjertnes, fikk lokalet en tiltalende og litt original utforming. Salens vegger ble kledd med spiler som egentlig var beregnet som materiale til billedrammer. Gulvbelegget var av gummi fra Viking i N. Eiker. Lokalet hadde i salen 200 seter og galleriet tok noe under 40. Halvdelen av galleriet ble innebygget som maskinrom. Vinkelen vi fikk fra maskinens lysstråle og frem til lerretet ble litt skjev, men bildet ble så bra at publikum ikke merket skjevheten.

Den 19. februar 1948 kunne kinoen åpne. På forhånd hadde vi innbudt publikum til en navnekonkurranse. Det førte til at kinoen fikk navnet Snorre. Jeg får tilstå at jeg hadde i tankene et annet navn og det var Intim. Men jeg synes publikum var flinkere enn meg.

Åpningsfilmen var en vakker fransk film «Synkrone Pastorale» med Jaenne Molreau i hovedrollen.

Kinodriften på Snorre pågikk helt til flerkinoanlegget stod ferdig i 1983. Det var hyggelig å oppleve hvor godt besøket ble på det filmrepertoaret Snorre tilbød. Jeg tror nok Snorre kunne vise til høyere besøkstall enn mine kinokolleger hadde på samme filmer.

Filmavisen ble overført fra Paladsteateret til Snorre. Den ble vist lørdag formiddag og mandag ettermiddag. Filmavisen opphørte da TV startet med sin dagsrevy omkring 1960.

Vi hadde et annet tilbud på Snorre som vi var alene om i Norge. I samarbeide med Drammen folkeakademi, hadde vi hver tirsdag kl. 19. (sommermånedene unntatt) en forestilling som het Folkeakademiets Snorrekveld. Lektor ved Handelsgymnaset Bjørn Hafslund var sekretær i Folkeakademiet. I sammen komponerte vi programmene. Ut fra

mitt ståsted, visste jeg om det fantes et stort antall kortfilmer som lå og støvet ned i byråenes filmhvelv. Kunne en knytte disse filmene opp med foredragsholdere, ble det da en fin kombinasjon. Det var naturligvis også foredragsholdere som hadde billedmateriell selv, det være seg film eller lysbilder. Disse Snorrekveldene ble meget populære. Det ble påstått at vi hadde det overlegent største besøket blant folkeakademiene i Norge. Hyggelig var det også å se at med god innsats fra Bjørn Hafslund, ble det et stort fremmøtet av elever fra de videregående skoler.

På Snorre startet vi også med et tiltak som var det første i Norge. Det var Sommerkavalkaden. Jeg plukket ut 12 filmer som hadde det til felles at de var minst 3 år gamle og at de hadde vært vist på Drammenskinoene tidligere. En kan kalle det for en forsinket repriseoppsetning. Filmene var av god kvalitet og hadde ved første visning hatt godt besøk. Til denne Sommerkavalkaden, trykket vi et program som ble delt ut i god tid før første oppsetning. Det ble garantert at hver film skulle gå minst en uke hver. Men ofte gikk filmene både 2 og 3 uker. Vi startet kavalkaden rundt midten av juni og siste film gikk i september.

Sommerkavalkaden på Snorre medførte at filmbyråene begynte å fornye kontraktstiden eller importere filmene på ny. Så det med hva jeg vil kalle forsinket repriseoppsetning, er Sommerkavalkaden opphavet til. Det har ofte hendt at nyoppsetningen har trukket et større publikum enn første gang den ble vist.

Før Sommerkavalkaden kan jeg ikke huske at det ble vist en film etter den var utspilt på kinoene. I Norge var dette vanligvis etter tre år.

Det var synd at kinodriften på Snorre opphørte da Sagasenteret startet. Jeg tror det fortsatt var behov for Snorre.

På Saga kino startet vi omkring 1950 et tiltak vi kalte kinoens barnetime, beregnet på barn fra noen år og oppover.-Dette ble et tilbud som skulle vise seg å falle i god jord. Her kom også kortfilmen inn. Det fantes mange filmer som passet for barn. Kombinerte vi så disse kortfilmene med opptreden på scenen av barn, fikk vi et program som også aktiviserte de fremmøtte. Nå var vi så heldige i Drammen at vi hadde en person som var skreddersydd til å være «onkel» for denne barnetimen og det var Arnold Christoffersen. Han ble engasjert og etter avstemning blant Drammensbarna, ble han «Onkel Pelle», et navn mange Drammensere ennå husker med glede. Han fikk samlet en stamme med barn som underholdt på mange områder. Onkel Pelle komponerte en åpningssang, jeg tror mange

kan den dag i dag. Han instruerte egne komponerte sketsjer og eventyr. Ved siden av Onkel Pelles stab inviterte vi også barn i salen til å komme opp på scenen for å gi sitt bidrag. Det ble arrangert tegnekonkurranser over eventyr som ble fremført. Tegningene ble montert i Sagas vestibyle. Besøket var så stort at vi ofte hadde to forestillinger både lørdag og søndag. Vi har hatt opp til 3500 personer pr. program.

En som også har opptrådt på Barnetimen, var «Lille Grethe» sammen med den gangen gymnasiasten Vidar - Lønn Arnesen som kom fra Horten og hvor Grethe fremførte sine populære sanger.

Andre som medvirket i Barnetimen var barneleikaringen på Åssiden. Vi hadde barneballett, Kringkastingens barnekor var flere ganger og sang. Også fra grunnskolen hadde vi opptreden av forskjellig art.

Etter at Arnold Christoffersen flyttet til Horten som velferdsoffiser og senere til Bergen, har disse vært «onkler»: Sven Lindquist, Even Kolle og Brynjulf Mollestad, selv har jeg også ledet barnetimen.

Kinoens barnetime stanset i begynnelsen av 60-årene. TV'ens barnetime tok over.

Som tidligere skrevet, var importen av utenlandske filmer ca. 300 film i året + noen få norske filmer.

I Drammen var behovet ca. 200 film. For å ta ut disse og komponere et repertoar til de 4 kinoene, fikk jeg sendt fra filmbyråene filmene til prøvekjøring. De første årene så jeg filmene på Saga og senere på Snorre. Men etter å ha sittet alene i tildels kjølige kinolokaler, fikk jeg gjennom vår kinoutstysrslvrandør Hans H. Knudsen, levert et klippebord, hvor det samtidig var montert en liten filmskjerme og forsterker for lyden. Dette anlegget hadde jeg på kontoret. Her kunne jeg da sitte å gå gjennom filmene. Riktignok ble en ofte forstyrret av besøk eller telefoner. Men i løpet av dagen kom en ofte gjennom to filmer. Selv om jeg tidlig i filmgjennomsynet ble klar over at filmen ikke holdt mål, så jeg alltid filmen til ende. I en bok noterte jeg ned min vurdering og hvilken kino filmen eventuelt passet for. Særlig nøye var jeg med de filmene jeg ikke hadde behov for. Det kunne være at jeg synes de var for dårlige eller også at filmene kunne være gode nok, men jeg hadde andre filmer i samme genre som var godkjent. I og med at vi ikke hadde behov for mer enn ca. 200 film pr. år, sier det seg selv at filmbyråenes filmsjefer, var ivrige etter å leie ut sine filmer. Når jeg i ettertid ser på fordelingen filmbyråene mellom, har de største leverandørene vært K-F og Fotorama. Disse to byråene var kommunalt eid, og Drammen var en av de større

aksjonærene i K-F. Når filmene kvalitetsmessig holdt mål, var det naturlig å favorisere sitt eget selskap. Dette var noe jeg tror de øvrige filmbyråene var klar over og i en viss grad aksepterte. Men det var i høyeste grad et press fra byråene for at deres filmer var å foretrekke. Antall filmbyråer etter 1945 økte også betraktelig. På det meste var det over 20 filmbyråer vi fikk tilbud fra. Kvalitetsfilmene og storfilmene ga seg selv. Men så hadde vi alle filmene i mellomstadiet. Det var her kampen stod for å få disse satt opp. Jeg forsøkte her å fordele disse oppsetningene så godt som mulig.

Kinoene i Drammen var svært ulike, både i størrelse og ikke minst bygningsmessig. Saga og Snorre holdt etter datidens mål, god standard. Paladsteatret startet i 1907 i lokaler som før hadde vært dansehall og var temmelig gammelmodig med elendig ventilasjon. Men de filmene som ble vist der, hadde et trofast publikum. Så besøkstallet var nok jevnt og prosentvis høyest på denne kinoen.

Sagas repertoar var det som var beregnet for det store publikum. Ofte kunne de mest populære filmene ha et besøk på flere titusener. Rekordene har «Flåklypa Grand Prix» som gikk i hele 6 uker og som ble sett av over 60 tusen. «Tatt av vinden» gikk også 6 uker, men med en forestilling pr. kveld, ble tallet adskillig lavere. Filmen ble sett av ca. 50 tusen. Andre filmer med storbesøk var «Operasjon Løvsprett», «Olsenbandefilmene» og ikke minst den norske utgaven av «Tungtvannsfilmene». Disse filmene hadde omkring 40 til 50 tusen tilskuere. «Tungtvannsfilmene» hadde for øvrig på samvittigheten at den klarte å sprengte telefonsentralens nett i Drammen. Oppringningen og pågangen var så stor at telefonnettet brøt sammen. Det er stor forskjell på besøket før og nå. Tar en for seg de ti høyeste besøkstallene, på ti filmer på topp, varierte det fra ca. 50 tusen på den beste og nr. 10 hadde ca. 20 tusen. I dag ligger nr. 1 på noe under 20 tusen og nr. 10 under 10 tusen. Drammen hadde i 1946 nesten 900 000 besøkende og helt til 1961 i gjennomsnitt over 700 000 i året. I dag ligger tallet på noe under 300 000. Men med det kinotilbudet Drammen hadde i 1997, kan en heller ikke forvente mer.

Drammen var en av premierebyene i Norge og da særlig på norske filmer. Det medførte ofte at regissører og hovedrolleinnhaverne kom og ble presentert for publikum første dagen. Dette var noe publikum satte pris på og som virket positivt og ga god reklame.

Skuespillere jeg har hatt gleden av å presentere var Leif Juster, Lalla Carlsen, Unni Bernhoft, Arvid Oppsahl, Henny Moan og Andre Bjerke i «De dødes tjern». Av

filmprodusenter var det bl.a Per Høst og Thor Heyerdahl og en rekke andre kjente regissører og skuespillere.

På Snorre hadde vi en russisk filmuke, og deriblant en film som het «Den 41». De to hovedrollenehaverne presenterte jeg på 19 og 21 forestillingene. Mellom forestillingene var de hjemme hos oss. Journalistene fra de to Drammensavisene var også tilstede. Likeledes som det var representanter fra Sovjet ambassaden. Stor var nok overraskelsen da journalist Christensen fra D.T. begynte å snakke flytende russisk med disse to. Jeg tror det kom ganske overraskende på ambassadefolkene.

Vi hadde også besøk av utenlandske filmfolk, Bl.a hadde vi regissør og hovedrollenehaver av den engelske versjonen av Sigurd Christiansens «To levende og en død.»

For å komme tilbake til filmrepertoaret så prøvde jeg å holde en viss linje ved å luke ut de mest spekulative filmene. Men så kom jeg opp i et dilemma - Det var i 1970 årene at vi fikk filmer som hadde en høy kvalitet og med en klar tendens. Men regissørene brukte en så motbydelig og skrekkinnjagende fortellerstil at jeg ved en vanlig filmoppsetning, neppe ville nådd det publikum de var beregnet for. Det var filmer som passet for filmklubbvisning. Det fantes også andre «meget smale filmer» som selv Snorre var for stor for. Da det nye biblioteket stod ferdig, innredet vi en liten kino i underetasjen og der viste vi disse filmene og nådde vel det publikummet som de var beregnet for. En av disse har jeg sett at det også i dag brukes i filmklubbens tilbud, det er «Etergildet». Apropos filmklubber. Som styremedlem i Statens Filminstitutt var jeg med på å lage statuttene for filmklubber i Norge. Drammen har hatt filmklubber, men med vekslende levetid. Når dette skrives i 1998 er det en filmklubb, vesentlig rekruttert for Danvik folkehøyskole, som er i virksomhet.

Gjennom mitt styreverv i Barnefilmnemnda i Norge, ble jeg kjent med skolekinotilbud man hadde i Danmark. Etter et besøk i Danmark hvor jeg ble orientert om hvorledes de gikk frem der, ble -vi som den første i Norge, som startet et slikt tilbud. I samarbeid med skoleinspektør Olsvik, lagde vi en skolekino, fordelt på de ulike klassegrupper. Det ble valgt ut 4 filmer i året pr. gruppe. Filmene ble tatt ut i samarbeide med lærerne og meg. Filmene ble vist umiddelbart etter skoletid og med meget godt besøk. Dette er et tilbud som i endret form, også har fortsatt i alle år.

På Snorre hadde vi også et spesielt tilbud til skoleungdom over 16 år. På første forestillingene betalte de bare hva barnebillettens kostet.

Da Drammen og Skoger ble en kommune, startet vi opp med kinodrift i lokaler det tidligere hadde vært privat kinodrift. Det var på Varden ved Glassverket, i Folkets hus på Gulskogen og Skogvang ute ved Skoger kirke. Likeledes kjøpte kinoene Folkets hus på Konnerud og ominnredet lokalet til en hyggelig kino. Noe senere ble kinoen på Gulskogen nedlagt. og flyttet over til «Røde rommet» på Kjøsterud skole. Disse kinoene var i drift til omkring 1980.

Etter en større oppussing av Drammen teater, ble kinodriften nedlagt i begynnelsen av 1970 årene. Det hadde da vært kino her siden 1917. Teateret var for øvrig hovedkinoen i Drammen, inntil Kino-paleet (Saga) ble tatt i bruk i 1941.

I 1970 årene hadde jeg også ansvaret for filmrepertoaret og det kinotekniske utstyr for Svelvik og Samfunnshuset i Mjøndalen.

Som tidligere skrevet, hadde vi omkring 20 filmbyråer i Norge, og konkurransen dem i mellom om å levere sine filmer var stor. Jeg hadde ofte besøk av filmsjefene som var ivrige etter å leie ut så mange filmer som mulig. En måtte derfor være nokså standhaftig, å holde seg til hva en selv hadde kommet frem til etter tidligere påsyn av filmene.

I alle mine år som kinosjef, hadde vi et godt samarbeide mellom de kommunale kinoene i Buskerud, Vestfold og Telemark. Vi hadde treff hos hverandre hvor vi drøftet tilbudet av film og kinomessige spørsmål. I og med at jeg i motsetning til mine kolleger, hadde hatt filmene til prøvekjøring, ga jeg mine vurderinger av disse. Om disse vurderinger ble benyttet i deres filmvalg, stod det kollegene fritt til å bruke. Jeg minnes med glede Bjåland i Porsgrunn., Isaksen i Skien, Borghild Thorstensen i Tønsberg, Wad på Kongsberg. Det var kinosjefer som la ned et stort arbeide for kommunal kinodrift.

Norske Kinosjefers Forbund.

Ut i 50 årene ble også Norske kinosjefers forbund stiftet. Den første formannen ble Selvig i Trondheim. Jeg var med på å stifte dette forbundet og var også i noen år styremedlem og kasserer.

Hensikten med dannelsen av forbundet hadde flere årsaker. Først og fremst stod kino og det filmfaglige i forgrunnen. Likeledes lønssystemet kinosjefene hadde.

Det viste seg ved en undersøkelse at der var forskjellen meget stor. Selv i kinoer som var sammenlignbare i drift, kunne avlønningen sprike med store beløp. Mange av kinosjefene stod i Norsk Kommuneforbund. Mens tariff forhandlingene mellom K.S og N.K.F. var, falt kinosjefene ut. Forbundet forsøkte å få en tariffavtale for kinosjefene, men med heller svakt resultat.

Fagbetegnelsen ble etter forslag fra kinosjef forbundet endret fra kinobestyrer til kinosjef. Det ble også godtatt i Drammen, dog som kinostyret poengterte «uten lønnsmessig konsekvenser».

I starten oppstod det kanskje noen små gnisninger mellom K.K.L. og forbundet. Det var om kinosjefene kunne drive et arbeide som K.K.L. hadde ansvaret for. Men etter en oppklaringsrunde ble man tidlig enige om at man tverom kunne utfylle hverandre. K.K.L. er et forbund som riktig nok er et politisk organ, men som i sitt arbeide har en kinofaglig oppgave. Her kommer kinosjefene inn med sin bakgrunn og som KKL har stor bruk for. Jeg satt i flere år i K.K.L.s styre og også som nestleder og jeg skal senere i kapittelet om mine tillitsverv i ulike grener av film og kinosammenheng, fortelle om mine år i K.K.L.

Jeg vil også ta på meg æren for kinosjefforbundets «Sølvklump».

Allerede det første året kinosjefforbundet eksisterte, foreslo jeg for årsmøtet å stifte en filmpris som kinosjefene skulle tildele den film som vi mente var den beste.

Året etter foreslo jeg at man også skulle opprette en pris for beste norske film. Kinosjef Wadd på Kongsberg, var medlem av styret og han foreslo at prisen skulle være en sølvklump fra sølvgruvene på Kongsberg. Derav navnet Sølvklumpen.

I mine 35 år som kinosjef i Drammen, skjedde det nærmest en revolusjon på den film- og kinotekniske fronten. For å ta for meg de forskjellige faser, kan jeg starte med det kinotekniske. Lyskilden som ble brukt for å bringe filmen frem til lerretet gikk over fra kullstiften til xenonlamper. Noe som medførte at en fikk et mye mer driftssikkert lyssystem. En slapp å skifte kullstiftene, likeledes stadig vekk å måtte etterjustere buelyset.

Videre fikk vi bedre forsterkere og høyttalere som gjorde at det ble mer naturtro lydgiennngivelse. Så kom den stereofoniske lyden, der du faktisk satt omringet av lyd fra høyttalere rundt om i salen. Og lydsporet på filmene er stadig forbedret.

Filmbildet stod også i forvandlingens tegn. Cinemascope og Widescreen fylte stadig større filmrerretet. I 70 årene kom også 70 millimeter filmene, noe som ga en ennå bedre billedkvalitet. Men etter 1980 er dette filmformatet nærmest blitt borte.

På Paladsteatret hadde vi også installert anlegg for tredimensjonal film. Begge maskinene ble mekanisk koblet sammen. det var to kopier av samme film og som en måtte sette sinn i maskinene helt synkront. Publikum måtte i tillegg til billettprisen kjøpe en brille med rødt og et grønt filter. Med disse brillene fikk en så et tredimensjonalt bilde. Mange scener var så naturtro at publikum skrek over seg i skrekk for å bli overkjørt an en bil o.l.

Dette systemet ble borte etter et par år. Cinemascope systemet ble først installert på Paladsteatret og litt senere på Saga og de øvrige kinoene.

Pussig nok var den første filmen vi satte opp på Saga ikke i dette formatet, men normal film. Det var den norske filmkomedie Fjols til fjells med Leif Juster og Unni Bernhoft. Begge disse var tilstede på premieren. Jeg presenterte disse to for publikum. Skuespillerne stod skjult ved siden av scenen. Da Juster entret scenen snublet han ufrivillig i sideforhenget og kom nokså ustø inn til meg og til publikums store jubel. De trodde det var arrangert! Da jeg presenterte Juster, så jeg opp til ham, han var et hode høyere enn meg. Jeg måtte da innrømme at høydefilm var mer passende en bredfilm.

Da Todd Al D 70 mm. filmen kom installerte vi også maskiner for dette systemet. Da Saga flerkino senteret stod ferdig, solgte man dette utstyret. Jeg synes man skulle beholdt utstyret. Det er ikke umulig at vi kan få filmer i dette formatet.

Jeg vil i et senere avsnitt komme inn på mitt arbeide som filmfotograf. Men kan her komme litt inn på de månedsrevyene jeg tok opp av begivenheter i Drammen. Disse revyene ble vist sammen med Filmavisen på Snorre. Gjennom årene ble det adskillige timer med film. Dette filmstoffet har Drammen kinematografer latt TV Buskerud få lov til å vise i sine nyhets programmer. De er overført til videoformat. Jeg tror disse filmopptakene gjennom TV blir sett av et adskillig større publikum enn det som var tilfellet på Snorre.

For å komme tilbake til kinoene så ble særlig Saga pusset opp og endret. Bl.a måtte en for å få plass til cinemascope formatet, rive trakten som omkranset scenen . Likeledes som man en sommer måtte rive hele taket. Det hadde en utforming som kunne ha medført at en del av midtpartiet kunne ha løsnet og falt ned.

Nye kinostoler ble installert. Her kom jeg bort i en artig opplevelse. En så stor økonomisk investering, måtte godkjennes av Bystyret. I et møte hvor denne saken skulle behandles, kunne ikke et av bystyremedlemmene skjønne dette kunne være nødvendig. Da jeg repliserte med at kanskje de som betalte sin kinobillett vil finne det nødvendig, i notsetning til formannskapet som hadde partoutkort og ikke betalte. Nye stoler ble enstemmig godkjent.

I 1970 årene ble det lansert en ny trend i kinodrift. I stedet for som tidligere å ha en kino og helst så stor som mulig, bygget man om denne til et flerkinoanlegg. Snart begynte man også å bygge nye flerkinoanlegg. Dette bød på mange fordeler, ikke minst på den økonomiske siden. En fikk felles maskinrom for opptil 6 - 8 kinoer, og med et forbedret automatisk kinoutstyr greide én kinomaskinist jobben. Kontrollørene kunne en også spare inn adskillig på.

For å se selv hvordan dette fungerte, fikk jeg tidlig i 70 årene anledning til ved selvsyn å besøke disse flerkinoene både i Sverige og Danmark. Etter disse besøk, foreslo jeg over for kinostyret at vi burde arbeide med å få et flerkinoanlegg i Drammen. Jeg fikk klarsignal og tok kontakt med arkitekt Ødegård om han ville utrede et slikt prosjekt. Kommunen eide en tomt ved Torgeir Vrå's plass på Strømsø og som var velegnet. Ødegård utarbeidet et prosjekt som ble godkjent av kinostyret. Bygningsmessig var det på mange måter likt Globusgården. Bygget skulle gi plass til 4 kinoer. Den største med 400 plasser, 2 kinoer med 200 plasser og 1 med 100 plasser. Bygget var slikt utformet at en i gateplan hadde forretninger med inngang til disse både fra gaten og inn til et overbygget torg. Fra dette torget kom en via rulletrapper opp til kinoene. Det var også gitt plass til en rekke kontorer og flere meldte sin interesse for å leie både forretningene og kontorene. Vi var kommet så langt i planene at prosjektet kunne legges ut på anbud. Men fra Roar Hansen ble det stadig reist tvil om lønnsomheten, og dette skapte forsinkelser i fremdriften. Jeg sluttet i 1981 og senere ble i stedet Saga bygget om med sine 5 kinoer, fra den største på 400 og ned til den minste med 26 plasser. Saga stod ferdig i 1983 og var etter den tid et brukbart alternativ, men personlig tror jeg prosjektet på Strømsø var bedre. En kunne da beholdt Saga som en storkino, med mulighet også til å kunne brukes som konsertsal og kongressal. Nå i 1998 ser det ut for at flerkinoen kommer på Strømsø igjen.

Etter at jeg sluttet i 1981, fikk jeg fortsette med et tilbud for barn i alderen 5 til 8-9 år. Gjennom mitt arbeide i Norsk Barnefilm nemnd, fikk jeg i oppdrag med statlige midler å kjøpe kortfilm som var velegnet for barn i overfor nevnte aldersgruppe. Disse kortfilmene

skulle også versjonert med norsk tale. Filmene var 16mm og ble utleid gjennom Statens filmsentral.

Med tilgang til disse filmene og det en hadde fra tidligere, startet vi barnefilmklubb.

I ca. 10 år drev vi barnefilmklubben i biblioteket. Til å begynne med i studiokinoen i underetasjen. Men da denne ble for liten, flyttet vi opp i foredragssalen. Jeg brukte mitt apparat til visningene.

Det ble arrangert 8 program i året og det ble trykket program som ble levert til barnehager, grunnskolene, i biblioteket og i Sagasenteret.. Barna betalte et lite beløp for medlemskortet samt for billett til den enkelte forestillingen. Foreldre eller pårørende hadde gratis adgang.

Barnefilmklubben ble flyttet over til Saga, og jeg sluttet da. Nå drives den av kinokontoret og i dag med kortere spillefilmer som er versjonert med norsk tale.

Dette var min tid som kinosjef i Drammen og som jeg bare har gode minner fra.

Før jeg avslutter med kinosjef i Drammen, må jeg få takke de ulike medlemmer av kinostyret jeg har fått samarbeide med. For ikke å glemme noen navn, vil jeg få takke for den velvilje de viste meg med de mange prosjekter jeg foreslo og som var nye ideer med kommunal kinodrift. I alle årene møtte jeg aldri noen innsigelser, bortsett fra en episode i slutten av min karriere. I 1979 fikk jeg nytt kinostyre, og et av medlemmene var Roar Hansen fra Fr.P. I det første møtet foreslo han at filmtilbudet fra byråene skulle legges frem for kinostyret for at det skulle vurdere program valget. Likeledes som styret ønsket å få gå inn i kontrollen av regnskapet.

Det ble da gjort vedtak om at jeg til neste møte skulle utarbeide en redegjørelse over kinodriften .

Som styremedlem i K.K.L. hadde jeg vært med på å lage utkast til samarbeidsforholdene mellom kinostyret og kinosjefen. Her fremgikk det klart hvordan dette skulle fungere. Dette la jeg frem for kinostyret og med opplysning om at i mine ansettelsesvilkår stod det at jeg hadde ansvaret for det kinotekniske , kunstneriske og administrative for Drammen kinematografer. Det er de samme vilkår som redaktør eller teaterleder har. Da dette ble lagt frem i neste møte, ble det enstemmig vedtatt at forholdet mellom kinostyret og kinosjef skulle fortsette som tidligere.

Filmfotograf.

Ved siden og ha arbeidet i filmbyrå og da hovedsakelig hatt med film å gjøre, samt drevet kino i mange år, var det ikke unaturlig at en også ble interessert i å gjøre filmopptak. I begynnelsen av 1930 årene kjøpte jeg mitt første 16mm kamera. Jeg husker at det første opptaket jeg gjorde, var av en tennisturnering på tennisanlegget på Jordal ved Kampen i Oslo. Riktignok ble det ikke så mange opptakene i årene frem mot 1940. Men jeg var med på opptak for Movietion news. Det var 20th Century Fox ukerevy. I 1932 ble den første landskampen på skøyter mellom USA og Norge utkjempet på gamle Frogner stadion. Jeg ble da med filmfotografen som kom opp fra Europa et sted. Han skulle forevige denne konkurransen og jeg var da med på disse opptakene. Norge vant naturlig nok med det stjernegalleri de hadde den gangen. Jeg husker spesielt Harald Engestangen som virkelig slo gjennom ved dette stevnet, Ivar Ballangrud og Mikael Staksrud var også på laget. Kongefamilien var også tilstede og kastet glans sammen med mange tusen tilskuere. Filmfotografen var en kjekk ung mann som jeg trodde var amerikansk. Fra fredag til jeg så han vel avgårde toget på søndag kveld, hadde vi snakket med hverandre på engelsk. Stor var derfor min forbauselse da vi tok avskjed, at han var tysker og skulle hjem til Berlin!

Et annet oppdrag jeg var med på, var ved dronning Mauds død i 1937 og gravferden som startet ved at hun ble ført hjem fra England med slagskipet Royal Oak. Movietion News fotografen utstyrte meg med et kamera, og min oppgave var da å filme sluppen med kisten som la inn til honnør bryggen og videre følge gravferden frem til gravkapellet på Akerhus. Jeg stod oppe på festningsvolden og hadde fin oversikt. Etter å ha gjort opptak fra honnør bryggen og videre langs bryggen, langs festningen sluttet jeg mine opptak ved inngangen til gravkapellet. Ved siden av meg sto den kjente radiokommentatoren fra krigens dager, Thoralf Øksnevad.

Filmfotografen jeg var sammen med, var en godt voksen tysker ca. 50 år. Han fikk jeg se igjen under krigen. Da jeg drev Golia kino, ble vi tvunget til å vise tysk film og som forfilm fulgte det noen ganger en UFA ukerevy. Under et opptak av et bombetokt som skulle bombe London, fikk vi ved starten fra Tyskland også se filmfotografen som skulle filme ferden. Hvem andre var det enn filmfotografen jeg hadde vært sammen med under filmopptaket av dronning Mauds gravferd.

Det ble ikke noen filmopptak under krigen og heller ikke før jeg kom til Drammen. Der hadde en på kinokontoret liggende et 35 filmkamera som jeg ganske snart tok i bruk. Ja , allerede det første filmopptaket tok jeg 1. mai 1946. Det var feiringen av dagen, samt

avdukingen av minnesmerket ved Åssiden skole over falne under krigen 1940 -45. Dette opptaket ble brukt i Norsk filmavis. Jeg ble etter dette kontaktet for Norsk Film A/S og fungerte helt frem til den sluttet omkring 1960.

Fra 1946 og til begynnelsen av 1950 årene brukte jeg også dette kameraet til å ta lokale opptak i Drammen. Disse opptakene dannet grunnlaget for byfilmen Drammen - byen langs elven. Kommentarene til filmen ble lest av den kjente skuespilleren Jens Gundersen. Han var for øvrig sønn til ordfører Karl Gundersen.

Byfilmen er på ca. 20 min. og ble vist som forfilm på kinoene i Drammen. En kortversjon på 10 min fulgte med som forfilm til en norsk film, og har på den måten nådd til et stort kinopublikum i hele Norge.

Senere er filmen ført over til 16 mm format og har vært i bruk i grunnskolen. Nå er den ført over på video og blitt vist av TV Buskerud.

I begynnelsen av 1950 årene kjøpte jeg med kinostyrets godkjennelse 16 mm utstyr både et Bell & Howel kamera og fremviser. Med dette utstyret tok jeg faktisk helt til 80 årene opptak av begivenheter i Drammen. I mange år lagde jeg månedsrevyer av 10-20 min lengde og viste disse først sammen med filmavisen og senere som forfilm på Snorre.

I tillegg til disse månedsrevyene tok jeg også noen spesialopptak. Vi hadde Drammensdager, bla i forbindelse med da St. Halvardsbrønnen ble overlevert fra Drammen sparebank. Det var ordfører Gundersen som mottok gaven. I takketalen unnlot han ikke å nevne at gaven ble dyr for Drammen, da kommunen måtte betale vanningsanlegget under fontenen. Herman Wildenvei var tilstede og leste en fin prolog, han hadde diktet. Den kan for øvrig leses da den er overført til en kopper tavle på fontenen. Det er for øvrig pussig at denne fontenen med st. Halvard og med de tre kvinner står her. Det er jo faktisk Oslos byvåpen. Men Sagaen om st. Halvard foregikk jo inne i Drammensfjorden utenfor Husebysletten.

Jeg tok også et lengre filmopptak av byjubileet i 1961, da Drammen feiret sine 150 år. Det skjedde mye i disse dagene. Naturlig nok hadde byen kong Olav på besøk og hans navnetrekk finner vi ved inngangen til Spiralen. Videre er det opptak fra parken og den store og flotte utstillingen der. Med snø fraktet med tog fra Finse, snødekte vi Jøssingkollen og med langt over 20 grader svede Norgeseliten av hoppere ut bakken og landet i høyballer på sletta og med kommentarer av radiofenomenet Bjørge Lillelien.

Jeg fulgte også byggingen av Strømsø sykehjem, fra første gravmaskiner i bruk til det tok i mot de første beboerne ved juletider i 1954.

Friluftsbadet på Marienlyst er også fulgt opp, fra man begynte å grave ut arealet og til det ble åpnet i 1964. Dette badet var jeg spesielt interessert i, da jeg som formann i Idrettsstyret også var leder av byggekomiteen. Marienlystbadet ble tegnet av den kjente arkitekten Frode Rinnan. Han har også stått for Frogner bad.

Marienlystbadet var beregnet til å koste 2 mill. kr. Forskrekkelser ble derfor stor da anbudet kom inn og det lød på 4 mill. Men heldigvis hadde en startet tipping i Norge og med stor velvillighet fra Rolf Hofmoe i Statens Idrettsråd, fikk Drammen hele 2 mill. i tippemidler.

Historien om Marienlystbadet er kanskje på siden av min filmfotograf karriere.

For å lære mer om filmopptak har jeg vært med i en film Norsk Film A/S produserte for Høyre. Til et stortingsvalg i 50-årene ble det laget en valgfilm, og her var jeg med som B-fotograf. Jeg fikk en god opplæring, som ble videreført i sammen med de mange dyktige filmfotografene Norsk Film A/S hadde i sin stab, og som jeg var sammen med ved flere anledninger. I samme anledning kan nevnes at da jeg ble valgt in KKL, i 50-årene, ble jeg tildelt kr. 2.500,- i reisestipend for å studere fjernsynets inntog i England og det synkende kinobesøk som følge av TV.

Under Vinterolympiaden i Oslo 1952, ble jeg engasjert som en av de mange filmfotografene som skulle lage opptak av de mange øvelsene. Det meste av sommerferien det året gikk med til en strevsom vinteropplevelse. De filmopptak jeg var med på, var under åpningen på Bislett. Her overvar jeg også 5000 m. Hjallis Johansen som suveren vinner.

Bobsleigh foregikk i en utbygget korketrekker fra Frogneseteren og nedover åsen. Jeg stod ved innkomsten og tok i mot dem da de kom susende over mål. Deltagerne den gangen hadde en annen pondus enn dagens utøvere. Jeg tror gjennomsnittsvekten lå godt over 100 kg. pr. mann. Men pondusen til tross, spretne var de! Jeg husker jeg så noen tyske kroverter som var på laget, lekende lett slå salto.

Av de mange filmfotografene var nok jeg en av de få som kunne gå på ski. Det hadde til følge at under langrennene ble jeg sendt ut i Nordmarka for opptak. 50 km. gikk i en løype på 25 km. som de gikk 2 ganger. Jeg stod da ved vendemål godt innenfor Lørenseter. Det

var svensker og finner som var på topp og nordmennene slikket ennå sårene etter krigen. Beste norske var vel Bergendahl og Olav Økern. De lå omkring 4 - 6 plass så vidt jeg husker. I andre runden fant jeg ut at jeg ville filme og følge en skiløper bak fra . Jeg valgte Olav Økern, men jeg holdt på å gå inn i ham, jeg hadde større fart. Jeg fikk stanset i tide og Økern merket det sikkert. Jeg traff for øvrig Økern i et O-løp noen år senere og fortalte om episoden og han sa at han var ganske sliten i den andre sløyfen.

Under de alpine øvelsene var jeg med å ta opptak av slalåm i Wyllerløypa. Her stod jeg på et lite stillas og den kombinasjonen jeg skulle følge, het av alt Drammenskombinasjonen.

I hopprennene i Holmenkollen ble jeg plassert nede i overgangen og skulle stort sett ta opptak av publikum og deres reaksjoner.

Men her fikk jeg også anledning til å fange inn en situasjon utenfor det vanlige. En av de amerikanske hopperne var så uheldig at han mistet begge skiene etter nedslaget og uten ski på bena kommer han løpende ned i overgangen. Regissøren Tancred Ibsen stod også i overgangen og ropte over til meg «film episoden». Jeg tror ikke den ble brukt.

Drammen museum ba meg lage en kortfilm om en tradisjon som var på vei ut, kunsten å ha riktig hodepynt når en var kledd i bunad.

Så en helg dro ekteparet Alsvik og jeg opp til Ål. Her møtte vi konservator Aagot Noss som arbeidet på Folkemuseet på Bygdøy. Hun var fra Ål og hun hadde ordnet med en rekke kvinner fra bygda som møtte opp ferdig kledd i bunad og hodepynt. Opptakene tok vi i en av stuen på bygdemuseet. Det å legge håret riktig og deretter få på hodekledningen var det en kvinne fra Ål som vist nok var den siste som kunne denne kunsten. Hodepynten er forskjellig for om du var ugift eller gift eller enke. Samtlige tok seg flott ut. Filmen ble kommentert av Aagot Noss. Kopier befinner seg i Norsk folkemuseum og i Drammen museum. Dette er en dokumentasjon om gamle bygdeskikker.

Til Drammens 175 års jubileum, var jeg også ansvarlig for å lage en ny byfilm. Jeg var ikke fotograf, men stod for manuskriptet og regien. Kommentarene tok daværende kinostyrets formann Håkon Fossen jr. seg av.

De siste filmopptakene som befinner seg i filmarkivet, er fra NM på ski på Konnerud i 1978. Det var vanskelige forhold å filme under. Det lavet ned med snø som ga dårlige lysforhold. Men løypene var strøkne etter en kjempeinnsats fra Konnerud IL.

Videre tok jeg i 80 årene opptak av innvielsen av de to institusjonene for funksjonshemmede på Konnerud, Eikholt som er for mennesker som både er blinde og døve og i naboskapet har vi arbeidssenteret Sørvangen. Begge institusjonene er det Lions klubbene i Norge som står bak. Men drivkraften bak det var Frøland som vel må sies å være selve «far» til prosjektene.

I dag er det et allemannseie å filme, men det er med videokamera. Hvor en beveger seg ute hvor noe foregår, vrimler det av ivrige fotografer. Dagens videokameraer blir stadig mindre og mindre og kvaliteten på både bilde og lyd blir bedre. Det er ikke sjelden at vi i TV nyhetene får opptak gjort av amatører som er fullt konkurransedyktige med TV. Så at vi vil få en rik dokumentasjon av historisk interesse for fremtiden er jeg sikker på.

Så dette er en videreføring av de filmopptak jeg har fått gjøre gjennom mange år og som ved visning i TV Buskerud også har nådd et større publikum.

Tillitsverv innen film og kino.

I tidligere avsnitt har jeg kommet inn på verv og oppdrag innen kinovirksomheten. I mine 35 år som kinosjef i Drammen har jeg representert kommunen i ulike sammenheng. Likeledes som jeg med mine faglige bakgrunn også har hatt flere oppdrag som Staten står bak i film og kinosaker. Alle disse oppdrag har uten tvil gitt meg mye nyttig lærdom, om hva som skjuler seg bak mange av de organer som vi har i Norge i forbindelse med film og kino.

I begynnelsen av 1950 årene , trakk ordfører Karl Gundersen seg fra de tillitsverv han hadde i K.K.L og i K.F. Jeg ble da valgt som styremedlem i K.K.L. og inn i representantskapet i K.F. Senere ble jeg også medlem av representantskapet i Fotorama.

Det var interessant og være med i K.F.s styre, og hvor jeg satt i ca. 20 år. I de fleste årene som nestleder. Fra min tid i styret i K.K.L. husker jeg med glede samarbeidet med først og fremst Gunnar Germeten og videre A. L. Gullestad fra Kristiansand, Willy Svarstad fra Trondheim og sist men ikke minst Rolf Stranger. Den siste var 1. varamann, men møtte opp til alle møter. Han ga mange vektige innspill.

I ledelsen av K.K.L. i min tid, hadde jeg først med Per M. Christensen. Han ble etterfulgt av Gerhard Arnesen som kom fra Forsvaret. Da han sluttet og ble direktør for Norden, kom en

ny mann fra Forsvaret, det var Egil Fonn som i sine over 30 år som direktør ble en markant skikkelse, både nasjonalt og internasjonalt. I de første årene var Rolf Hofmo leder og etter at han sluttet, kom Gunnar Germeten som Hofmos etterfølger. Det var mye å ta fatt på i disse årene. Filmbyråene presset på for å få høyere filmleie. Men den største saken var luksusskatten til Staten, som var hele 40% av billettinntektene. Her tror jeg kinoene i Norge kan takke Germeten for den store innsatsen han gjorde, hvor han maktet å få fjernet denne ublu skatten.

Fjerningen av luksusskatten fikk naturligvis følger for hvordan disse midlene skulle fordeles mellom filmbyråene og kinoene, Jeg fikk være med i forhandlingsutvalget og naturlig nok var det den mektige amerikanske filmorganisasjonen Motion Picture Export Association (MPEA) var motparten. Dog fikk også de byråene som stod utenfor denne sammenslutningen være med, uten at de maktet å fremheve seg noe særlig.

Det var harde forhandlinger og det manglet ikke på sterke utfall fra amerikanernes side. Men Germeten var også her en glimrende forhandler og i all beskjedenhet fikk jeg også komme inn med et forslag som norsk film og kino fremdeles har glede av. Luksusskatten ble fordelt slik at filmleien ble vesentlig forhøyet, men jeg foreslo at også en viss prosentats skulle gå til et fond som skulle være med på å støtte norsk film og filmkulturell virksomhet. Fra 1. januar 1969 ble Norsk film og kinofond stiftet. Det er ikke få millioner som har rullet inn gjennom årene. Midlene har blitt tildelt både norsk filmproduksjon og til import av visse «smale» filmer. Likeledes har kinoene fått støtte ved lansering av spesielle filmer. Senere ble det gitt tilskudd for å få flere kopier.

Filmleieavtalen som ble inngått medførte en vesentlig høyere filmleie for de største kinoene i Norge. Men småkinoene ble beskyttet med at de stort sett fikk beholde den gamle filmleien. Tidligere hadde amerikanerne hatt anledning til å få høyere leie for et visst antall «storfilm» pr år. For å godkjenne disse filmene satt jeg i et lite utvalg på 3 medlemmer, bestående av leder, Oslo kinematografers direktør og undertegnede. Så vidt jeg husker, ble ingen film avslått. Men byråene var flinke til å fylle sine kvoter med filmer de var temmelig sikre ville gi gode spilleinntekter.

Etter forslag av K.K.L. ble jeg da Rolf Hofmo sluttet utnevnt av staten som medlem av styret for Norsk filminstitutt. Da jeg begynte holdt de til i noen bunkerslignende lokaler i Kingos gate og Bo Wingård var den første lederen av denne viktige institusjonen. Det var å bevare den norske filmproduksjonen, samt også å samle de viktigste utenlandske filmene. Likeldes skulle en ha filmlitteratur til bruk for studenter som ville studere film. Et meget viktig

arbeide var å få overført nitratfilmene til sikkerhetsfilm. Mange av de gamle filmene var i en meget dårlig forfatning. Allerede da arbeidet Pedersen her som nærmest filmoperatør. Inntil i 1998 var han i arbeide i instituttet, og er vel i dag en internasjonal kapasitet i bevaring av film.

I instituttets styre satt jeg sammen med Byråsjef Heltne og direktør Semmingsen i Norsk bygdekino.

I min tid i styret for filminstituttet, flyttet den til Røa i nye hensiktsmessige lokaler, og med økende virksomhet. Ny direktør etter Wingård, var Jon Stenklev. Det ble også ansatt bibliotekar til å stå for all filmlitteraturen. Et moderne prøverom ble installert, så en kunne vise film til dem som studerte dette faget. Det ble også startet opplæring i ulike grener i filmproduksjon. Norge hadde på den tid noen ingen egen filmskole. Skulle en utdanne seg, måtte en søke til utenlandske filmskoler. En kan vel fastslå at mange av våre filmskapere stort sett var selvlært og etter min mening hadde klart å skape mye bra film.

For å bøte på dette, startet Filminstituttet kurs av ulik karakter og med internasjonale krefter som forelesere.

Som tidligere nevnt satt jeg i K.F.s representantskap . Her var jeg med helt til jeg sluttet som kinosjef i Drammen i 1981. Da jeg første gang startet var Kirsten Sonberg leder. Kinosjefene jeg hadde med var Einar Schau Jensen, Sverre Larsen, Leif Aasnes, Harald Lystad og Oddvar Hageness. De to siste hadde jeg arbeidet sammen med i 20th Century Fox.

Etter fru Sonberg ble Finn Asheim ansatt som disponent. Da han sluttet, overtok en troika ledelsen, bestående av Oddvar Hageness, Leif Aasnes og Solveig Simonsen. Etter noen år gikk man over til en leder og det ble Hageness.

Representantskapet i K.F. bestod av en blanding av folkevalgte og kinosjefer. De første årene var representantskapets ordfører i dobbeltforstand Ødegård fra Gjøvik. Han ble etterfulgt av Adele Lerche. For øvrig Strangers datter.

To ganger i året møttes vi i representantskapet, og det var vel styret med Rolfene Hofmo og Stranger og Arve Moen som var de som hadde ansvaret for driften.

Fotorama var et datterselskap av K.F. og hadde sitt eget representantskap. Jeg ble valgt inn her fra K.F. Rolf Stranger var ordfører og Rolf Hofmo v styrets formann. Leif Erik Bech var disponent og Jens Killengren filmsjef.

Dessverre gikk det så årlig med Fotorama at det innstilte sin mangeårige virksomhet i 1973. Jens Killengren ble overført som filmsjef til K.F. og stod stort sett som utleier av de gamle Fotoramafilmene og senere dette firmaets leverandører.

Statens filmtekniske nemnd.

Allerede i slutten av 30 årene ble Statens filmtekniske nemnd oppnevnt av Staten,. Dets oppgave var å godkjenne det kinotekniske utstyr og sertifikat for kinomaskiner. Kinomaskinene ble godkjent allerede ved importen til Norge. Det var stort sett bare to seriøse kinotekniske firmaer i landet, og det var Nerlien som leverte Erneman anlegg og Hans H. Knudsen som hadde Baueranlegg. Knudsen ble etterhvert den som hadde de fleste kinoer som kunder i Norge. Nemnda typegodkjente kinomaskinene, og hvert anlegg ble utstyrt med et spesielt merke.

Nemnda hadde også til oppgave å godkjenne maskinrommene, særlig brannsikring. Inntil ut i 50 årene var 35 mm kinofilm meget brannfarlige og bestod stort sett av nitratstoff. Det var nesten like farlig som sprengstoff. Vi har vært fri for kinobranner som har forårsaket dødsfall. Nitratfilmen kunne under spesielle lagringsforhold virke selvantennende. Sannsynlig var det årsaken til at et lite lager med nitratfilm tok fyr i Kristiansand og kinoen ble brannskadet. Det skjedde utenom kinotid.

Fra 50 årene fikk vi bare sikkerhetsfilm og som var mindre brannfarlig enn papir.

For å komme tilbake til den filmtekniske nemnda, ble jeg allerede i 1938 foreslått av det private kinoforbundet. Men jeg kom ikke inn da, krigen kom og vi lå lavt i terrenget. Så kom jeg til Drammen og kom i K.K.L.s styre. Herfra ble jeg i 60 årene foreslått og valgt som medlem av Nemnda.

Som jeg har nevnt tidligere hadde nemnda som oppgave å utstede sertifikat til kinomaskinister. Dette hovedsakelig på grunn av den brannfare nitratfilmen innebar. Det var også pålagt at maskinrommet skulle betjenes av to kinomaskinister. Da vi i 50 årene gikk til å ha bare sikkerhetsfilm, ble både plikten til å ha to maskinister og sertifisering fra

Statens side opphevet. Dette hadde til følge at kinoene ganske raskt innskrenket maskinistenes antall ned til en pr. maskinrom. Men fortsatt hadde Nemnda ansvaret for godkjenning av kinoutstyret. I samarbeide med K.K.L. ønsket Nemnda også at maskinisten skulle fortsette med å ha sertifikat. Dette for at kinomaskinistene skulle ha et faglig grunnlag til å betjene et stadig mer avansert kinoutstyr, og at publikum ble sikret en forsvarlig kvalitet på filmene de skulle overvære, slik at bilde og lyd var i overensstemmelse med filmprodusentens forutsetning.

Opplæring og avlegning av prøve for å oppnå sertifikat ble etter samarbeide mellom K.K.L. Nemnda og de største kinoene i Norge. Sensorer til prøvene var godkjente kinomaskinister fordelt geografisk, så de som skulle godkjennes ikke fikk for lang reise fra der de bodde.

De første årene denne ordningen eksisterte hadde jeg ansvaret for å underskive sertifikatene. Jeg tror fremdeles mange kinomaskinister rundt om i landet har sitt sertifikat med min underskrift.

Nemnda fikk også i min tid som oppgave, å være med på å utarbeide forskriftene for bygningsloven til forsamlingslokalene og kinobygg. Likeledes som nemnda kom inn i flerkino utbyggingen som startet i Norge i slutten av 70 årene. I den anledning var Nemndas medlemmer på befaringsreise til allmenn flerkinoanlegg i Stockholm. Vi fikk der se at opp til seks kinoer ble betjent av bare en maskinist, og at et kinoanlegg hadde maskinrom adskilt i to plan. Så med den automatisering og med hele filmen på en spole, gikk fremvisningen utmerket. Nemnda hadde derfor ikke noen innvendinger til flerkinoene som dukket opp i Norge. Dog tror jeg at Nemnda gjennom sitt arbeide med bygningsloven, har gjort at kinoene i Norge er godt sikret mot brann.

Til slutt får jeg opplyse at Nemnda i min tid bestod av 5 medlemmer. En var fra NEMKO, så var brannsjefen i Oslo med, en fra kommunaldepartementet, Jeg fra K.K.L. og en fra kinomaskinistforbundet og sekretæren var en inspektør fra Oslo brannvesen.

Norsk barnefilmnemnd.

Allerede i begynnelsen av 1950 årene startet Norsk barnefilmnemnd. Den var statlig oppnevnt. Jeg ble nestleder i nemnda og leder ble Elsa Britta Marcussen. Om henne kan jeg si at hun var levende opptatt av god film for barn. Opprinnelig kom hun fra Sverige, for øvrig datter av den kjente statsminister Albin Hansson. I Sverige var hun journalist med hovedinteresse som filmanmelder. Arbeidet i Barnefilmnemnda ble sterkt preget av hennes

store innsats for å bedre barnefilmens kår. Det er en kjensgjerning at barnefilmproduksjon var og er der ikke den store interessen for blant filmprodusenter. Riktignok ble det laget en rekke familiefilmer som barn satte pris på. Jeg kan peke tilbake til 30 årene med Shirley Temple filmene og senere Judy Garland i «Trollmannen fra Oz». Dianna Durbin i «100 mann og 1 pike» og lignende filmer fra USA. England hadde også en barnefilmproduksjon som ble brukt som lørdagsunderholdning. Men disse siste filmene var temmelig platte og holdt i beste eller kanskje etter dårlige barnebøker. Danskene gjorde stor suksess med «Far til 4 filmene», og Svenskene lagde virkelig gode barnefilmer etter Astrid Lindgrens frodige barnelitteratur. Under Sovjettiden kunne det også dukke opp noen flotte barnefilmer i farger. Norge har også forsøkt seg med noen få forsøk. «Stompafilmene» var vel de mest populære.

Dette var litt for å belyse barnefilmsituasjonen opp til 70 årene og som vi i Barnefilmmemnda observerte. Overfor Staten foreslo vi at det skulle bevilges støtte til barnefilm, og som det etterhvert ble satt av spesielle midler til.

For at fortelle litt om det vi var med på i nemnda, skal jeg få trekke frem en del opplevelser.

I 1953 var nemndas medlemmer med på den første nordiske barnefilmkonferansen. Den fant sted i Sverige. Vi var innlosjert på LO skolen i Roslagen, ca. 2 mil utenfor Stockholm. Dette var et praktfullt skoleanlegg. Hvor mange det var plass til, vet jeg ikke. Men samtidig med oss barnefilm medlemmene var det to andre kurs på anlegget.

Under konferansen var det barnefilmen som naturlig nok stod i sentrum for foredragene og filmene som ble vist i det flotte kinoanlegget på skolen. Men for å vise filmene hadde man ingen maskinist. Han var på ferie, eller som det på svensk heter «semester». Det hadde til følge at jeg overtok maskinistjobben og i et totalt ukjent kinoanlegg tok jeg over og viste adskillige barnefilmer, som jeg så svært lite av. Publikum var fornøyd og jeg pustet lettet ut etter uken som kinomaskinist.

Konferansen endte med at det ble valgt et nordisk råd som skulle arbeide med barnefilm og som skulle få produksjonen øket. I den tiden jeg var med, så hadde vi årlige konferanser hos hverandre.

Internasjonalt var Barnefilmmemnda også engasjert. Naturlig nok var Elsa Britta Marcussen en av forgrunnsfigurene her. Husker jeg ikke feil var hun også leder av en verdensorganisasjonen som var underlagt UNICEF.

Norge stod også i 60 årene som arrangør av en verdenskonferanse med deltagelse fra en rekke land både i Europa og andre verdensdeler. Deltagerne var innlosjert på Quislings «Ørneslott» i Asker, som var overtatt som konferansested av Sjømannsforbundet. I dag drives det som et populært privat konferansehotell.

Konferansen ble etter deltageres utsagn vellykket uten at jeg husker noen detaljer fra denne uken.

I 1972 var jeg Norges delegat i en verdenskonferanse i Paris. Det samme var i Madrid i 1974. På slike konferanser kom en i kontakt med mange ulike mennesker med ulik bakgrunn. Det var de som var aktive barnefilm produsenter. Journalister som hadde film som hovedoppgave. Men også mennesker fra ulike organisasjoner, ikke sjeldent fra religiøse bevegelser. Jeg husker spesielt en katolsk prest som hadde med seg to slektninger som var nonner.

Da jeg var i Spania i 1974 hadde jeg uken før konferansen i Madrid vært med den årlige barnefilmfestivalen i Gijon ved Biskayabukta.

Her var jeg med i juryen som skulle kåre festivalenes beste barnefilm. Det var en bråket sammensatt jury på 3 medlemmer, og med en dame fra Canadas ambassade som sekretær og translatør. Vi 3 medlemmene, var en journalist fra Portugal som snakket spansk. Nr. 2 var en Rumensk kvinnelig filmregissør som ved siden av rumensk snakket fransk og så var det meg fra Norge som kunne engelsk. Samtalen mellom oss gikk gjennom damen fra Canada som behersket fransk, spansk og naturlig engelsk. Vi møttes daglig og samtalene gikk livlig og vi diskuterte filmene vi hadde sett. Da vi så filmene, satt vi aldri sammen. Da vi i løpet av uken hadde gått gjennom filmene som skulle bedømmes, og så peke ut vinneren, viste det seg at vi hadde samme film som suveren vinner. Så vidt jeg husker var det en Walt Disney film.

Den uken så jeg vel i alt 15 - 20 filmer. Så mye elendig film karakterisert som barnefilm har jeg verken før eller senere opplevd. Noen av filmene, spesielt fra Sør Amerika ville ha vanskelig for å gå gjennom kontrollen for voksenfilm i Norge. De var fylt med vold og skremmende scener. De fleste av filmene har aldri vært importert og vist i Norge.

Under festivalen ble det også vist en rekke kortfilmer beregnet for barn. De fleste ville neppe bli vist for barn i Norge, og er vel heller ikke blitt importert.

vi i løpet av uken hadde gått gjennom filmene som skulle bedømmes, og så peke ut vinneren, viste det seg at vi hadde samme film som suveren vinner. Så vidt jeg husker var det en Walt Disney film.

Den uken så jeg vel i alt 15 - 20 filmer. Så mye elendig film karakterisert som barnefilm har jeg verken før eller senere opplevd. Noen av filmene, spesielt fra Sør Amerika ville ha vanskelig for å gå gjennom kontrollen for voksenfilm i Norge. De var fylt med vold og skremmende scener. De fleste av filmene har aldri vært importert og vist i Norge.

Under festivalen ble det også vist en rekke kortfilmer beregnet for barn. De fleste ville neppe bli vist for barn i Norge, og er vel heller ikke blitt importert.

Under min tid i Barnefilmmemnda, kom jeg også i kontakt med skolefilmvirksomheten i Danmark. Noe som førte til hva vi senere også startet i Drammen.

Så til slutt noe som hadde sitt utspring gjennom min virksomhet i Barnefilmmemnda. Av KUD ble jeg oppnevnt til å sitte i utvalget som bedømte søknader til stønad av statlige midler til norske film. Det var satt av statsmidler til barnefilm og jeg skulle, etter å ha lest manuskripter for barnefilm, gi min anbefaling til utvalget. Det var ikke få manuskripter jeg fikk til bedømming og ennå færre jeg kunne anbefale. Det hyggelige var at utvalget aldri gjorde om mine innstillinger. Jeg må få nevne et manuskript som jeg ble noe forbauset over skulle bedømmes som barnefilm og det var Torgeir Vesaas strålende roman «Isslottet». Riktignok handler romanen om to mindre jenter. Men innholdet i boken er neppe beregnet for barn. Senere er jo filmen produsert, beregnet for et voksent publikum.

Det var satt av midler til å produsere kortfilm også spesielt til barn. Jeg fikk i oppdrag å innstille til å gi støtte. Det var noe lettere her å finne manuskripter som jeg mente kunne bli gode barnekortfilmer.

Når jeg kommer inn på kortfilm fikk jeg også i oppdrag av KUD å kjøpe utenlandske kortfilm og versjonere de med norsk tale, for å kunne leies ut gjennom Statens filmsentral. Vi fikk tilsendt film fra utlandet som vi gjennomgikk i sentralens prøverom. En dyktig sekretær og medarbeider de første årene var Ole Disen, den gang ansatt i K.K.L. og nå filmsjef i KF.

Disse kortfilmene var beregnet for de minste barna, i alder fra ca. 4/ 5 og til 8/9 år.

Jeg brukte noen av dem i Barnefilmklubben i Foredragssalen på Folkebiblioteket i Drammen.

Det siste vervet jeg hadde i kinosammenheng, var å være en slags konsulent for Norsk bygdekino. Jeg hadde jo hatt anledning til å ha sett filmene lenge før bygdekinoene kjente filmene. Min oppgave var å anbefale film jeg mente kunne passe til deres repertoar. Litt bakgrunn hadde jeg kanskje gjennom driften i Svelvik - Mjøndalen og bygdekinoene i Drammen.